

panorama

inforegio

31

Hösten 2009

Klimatförändring –

respons på regional nivå

SV

LEDARE

Dirk Ahner

3

ÖVERSIKT

Klimatförändring – minska utsläppen i dag, anpassa inför framtiden

4-7

8-11

INTERVJU

Jeremy Rifkin – Chitra Nadarajah – Alain Hubert – Juergen Kropp

12-13

ALLMÄNT OCH BLANDAT

Güssing: här ger den gröna drömmen utdelning

14-16

PÅ FÄLTET

La Réunion – en ö med en uppgift

17

FELSÖKNING

ERUF – frigöra pengar för att öka energieffektiviteten

18-19

PÅ SAMMA LINJE

Agera tillsammans kring klimatförändring

20

VETA MER

21

REGIO GÖR SKILLNAD

En ny kommissionsledamot med ansvar för regionalpolitik – presentation av Dr Pawel Samecki

22-23

VÅRA PROJEKT INIFRÅN

Popakademie, Mannheim – centret för Nanohälsa

24-25

NÄTVERK

Kommunikation – bra för planeten

26

FÖRRA NUMRET, NÄSTA NUMMER

27

KALENDARIVM

28

TALA OM VAD DU TYCKER

Foton (sidor):
Omslag: Istockphoto
Sidor 4, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 19, 24, 25: © EC
Sidor 5, 10, 24, 25, 26: © Istockphoto
Sida 9: © Rebecca McDonnell
Sida 10: © International Polar Foundation, R. Robert
Sida 11: © Juergen Kropp
Sida 12: © EEE GmbH
Sida 18: © JCR
Sida 22: © HorstHamann / Popakademie
Sida 23: © CNH

Utgivare: Raphaël Goulet, Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för regionalpolitik
Denna tidskrift är tryckt på återvunnet papper och ges ut på engelska, franska och tyska.
Den finns på 21 språk på http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panora_sv.htm
De åsikter som framförs i denna publikation är författarens och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens inställning.

Klimatförändring – globalt genomslag, regionala konsekvenser

Den största utmaning vår planet ställs inför i dag är klimatförändringens konsekvenser – ett globalt hot som yttrar sig på många olika sätt, från översvämningar till torka. Hur vi påverkas av de förändringar vi drabbas av i dag och de som kommer att påverka oss i morgon, varierar beroende på i vilken region vi bor. Och det är på regional nivå vi måste ta itu med klimatförändringens konsekvenser. Medan regeringar samlas i Köpenhamn för Förenta nationernas 15:e konferens om klimatförändring, för att nå fram till överenskommelser om hur utsläppen ska skäras ned, arbetar regionerna i dag med att hjälpa människor att anpassa sig till de förändringar som oundvikligen kommer.

Som ekonomen och den politiske rådgivaren kring klimatförändring Jeremy Rifkin säger, är regional utveckling avgörande i detta sammanhang, eftersom det är på denna nivå pengarna spenderas. Vi intervjuar Rifkin för att höra mer om hans tankar kring vad som måste göras för att hejda utsläppen och om hur en tredje industriell revolution som baseras på distribuerad i stället för centraliserad generering måste komma till stånd om vi ska ha en chans att hålla utsläppen på en säker nivå.

I detta nummer av Panorama granskas även förändringarna nyligen av Europeiska regionala utvecklingsfonden, som nu kan ge stöd till energieffektiva bostäder. Om medlemsstaterna så vill, skulle upp till åtta miljarder euro kunna frigöras för att främja detta oerhört viktiga syfte.

Följderna av globalt stigande temperaturer ser vi i dag. När klimatet blir allt mer extremt och folkhälsan är den som drabbas hårdast av värmeböljor och framväxande sjukdomar, är det regionalpolitiken som är tillräckligt flexibel för att ge stöd till européer som ställs inför utmaningen att anpassa sig till en ständigt föränderlig situation.

Dirk Ahner

Generaldirektör, Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för regionalpolitik

...det är på regional nivå vi måste ta itu med klimatförändringens konsekvenser

KLIMATFÖRÄNDRING – MINSKA UTSLÄPPEN I DAG, ANPASSA INFÖR FRAMTIDEN

62 % av de européer som tillfrågades anser att klimatförändringen är det mest betydelsefulla problemet världen står inför i dag – ett hot som regionalpolitiken och Europeiska kommissionen i sin helhet tar på lika stort allvar. EU sätter en rad åtgärder i verket för att bygga upp motståndskraft mot effekterna av klimatförändringen och sänka utsläppsnivåerna.

Panorama granskar dessa och betraktar klimatförändringens följderna och hur politik och åtgärder som vidtas på fältet kan förenas för att hantera verkningarna av de utsläpp som redan gjorts och för att minska de framtida nivåerna.

Energi för förändring

Vi befinner oss vid ett vägskäl, där vägen "fortsätta som vanligt" helt enkelt inte är något alternativ. Den väg som ligger framför oss handlar om att helt tänka om i fråga om varifrån vi ska hämta och hur vi ska använda och bevara energi och naturresurser – centrala faktorer för att dämpa klimatförändringen och för att bidra till en mer hållbar tillväxt.

Denna radikala omprövning kan också ge EU ett sätt att lyfta sig ur den ekonomiska nedgången, genom att begagna sig av vad som börjar uppfattas som en tredje industriell revolution – en snabb utveckling av ett helt nytt energisystem.

Experter rekommenderar en massiv övergång till en ekonomi med låga CO₂-utsläpp: rena elsystem, mycket lägre energiförbrukning och utökad användning av förnybara källor, även för att driva våra transportsystem. Så frågan är hur EU kan vända den utmaning klimatförändringen utgör till en möjlighet?

Ren energi – blåsa nytt liv i ekonomin

Redan i dag har satsningen på förnybara energikällor i Europa skapat mer än 300 000 jobb inom sektorn. För att klara av den ekonomiska nedgången uppmuntrar EU sina medlemmar att investera mer i energieffektivitet, ren teknik, energiförbindelser och bredbandsnät.

Av den finansiering som sätts av inom ramen för sammanhållningspolitiken är mer än 65 % (230 miljarder euro) öronmärkt för investeringar på fyra prioriterade områden: människor (jobb), företag, infrastruktur och energi, forskning och innovation. Denna fokusering är avgörande, eftersom dessa prioriteringar kommer att bidra till en snabbare återhämtning, stärka konkurrenskraften och hjälpa unionen att anpassa sig till en ekonomi med låga CO₂-utsläpp.

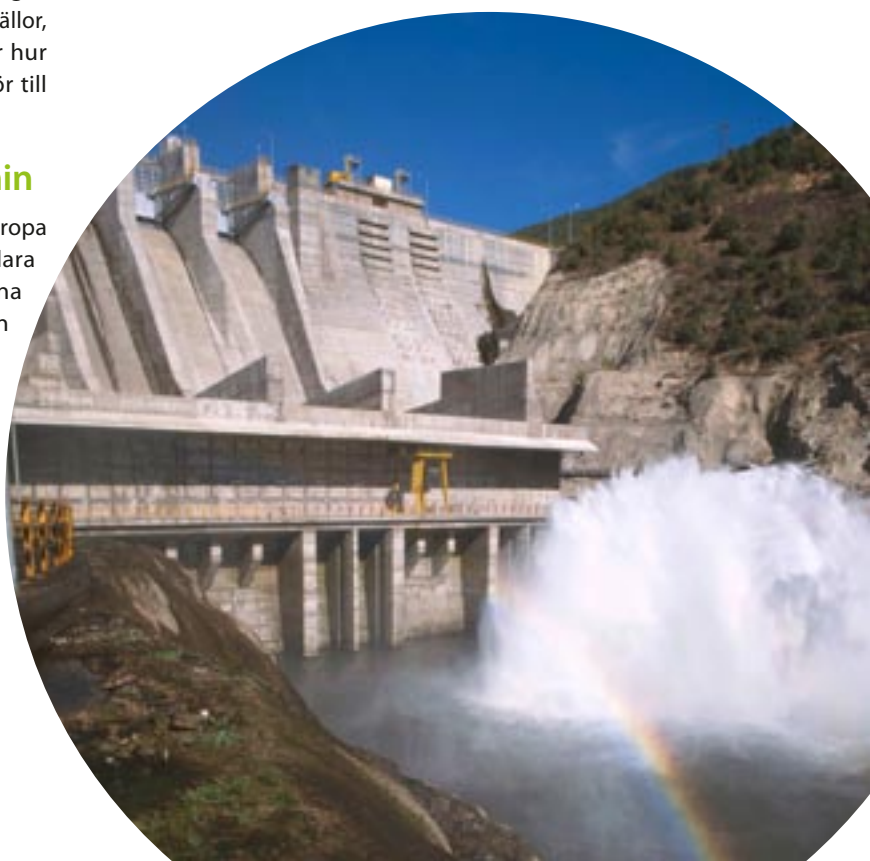
I maj i år ändrades **Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)** för att bredda dess tillämpningsområde till energiinvesteringar i byggnader. Den omfattar i dag investeringar i energieffektivitet och förnybara energikällor inom bostadssektorn för alla länder i EU. Det kan röra sig om upp till 4 % av ERUF:s totala avsättningar, vilket innebär att upp till åtta miljarder euro skulle kunna ägnas åt energieffektivitet och förnybara energikällor inom bostadssektorn, om medlemsstaterna väljer att omfördela medel till dessa prioriteringar. (närmare information finns på sidan 17)

Det står klart att förnybara energikällor, smarta elnät, el- och vätgasdrivna fordon, batteriteknik och energieffektiva produkter och tjänster blir de kommande decenniernas tillväxtsektorer.

EU i framkant på denna framväxande marknad

EU har redan varit aktivt i fråga om att installera förnybara energikällor och är väl positionerat för att dra full nytta av denna förskjutning. Den hyser de ledande i världen på området förnybar energi och måste använda sitt försprång som en språngbräda till teknik med låga CO₂-utsläpp och starkt effektivitet. Forskning är nyckelfaktorn för att förverkliga detta mål.

För att optimera dess potential, kommer man inom ramen för den nyligen antagna strategiska planen för teknik att arbeta för

att samordna finansiering och forskning på området. Offentliga satsningar, europeisk industri och forskare sammanförs redan inom ramen för sex europeiska forskningsinitiativ: vind-, sol- och bioenergi, avskiljning och lagring av koldioxid, smarta elnät och fissionskraft.

Att främja energieffektivitet och anammandet av gröna produkter är en av de viktigaste målsättningarna för den europeiska planen för ekonomisk återhämtning, i vilken man drar upp riktlinjerna för EU:s respons på den ekonomiska krisen, för att föra oss till en kreativ och kunskapsbaserad ekonomi.

Sammanhållningspolitiken investerar 105 miljarder euro i

- forskning, teknik och miljöinnovation, däribland finansiering till små och medelstora företag (3 miljarder euro),
- en ekonomi med låga CO₂-utsläpp, med investeringar i hållbara transporter och energi (48 miljarder euro) samt
- i att hjälpa alla EU-länder att efterleva miljölöften (54 miljarder euro, varav 28 miljarder kommer att satsas på avfallshantering och vattenförvaltning).

Energiförsörjning för ett nytt århundrade

Vi behöver inte vara fastlåsta i ett beroende av den energi som förr drev oss framåt. Staden **Kistelek** i Ungern fick närmare 1,6 miljoner euro (2004–06) från de regionala utvecklingsfonderna, för att använda sig av **geotermisk energi**. Resultatet är att åtta offentliga institutioner försörjs med geotermisk energi som finns tillgänglig till en lägre kostnad än gasleveranserna och projektet fungerar även som ett föregångsexempel för andra lokala styren som överväger att installera liknande system.

Driften av systemet kräver ingen omfattande tillsyn och man har kunnat ersätta den omoderna uppvärmningen med gas med billigare och mer miljövänlig teknik, vilket medfört besparingar på omkring 10 % för att försörja de berörda institutionerna med värme, samtidigt som utsläppen i området minskats.

I **Brandenburg** i Tyskland har regional finansiering skjutit till närmare åtta miljoner euro för att bygga en fabrik åt **Odersun**, ett företag som tillverkar **solceller** och som levererade sådana till den olympiska byn i Beijing. Företaget är specialiserat på tunnfilms-solceller på koppband. Genom den frihet detta ger vid konstruktion och tillämpningar, har solceller kunnat användas på fler sätt och medgett fler tillämpningar för solenergi.

Anpassa till klimatförändringen

Trots att politik och finansiering finns på plats för att dämpa takten i utsläppen av växthusgaser, har tillräckligt mycket redan släppts ut för att det ska få betydande konsekvenser för vårt klimat. För att lyfta fram vägen framåt för att minska EU:s sårbarhet för klimatförändringens konsekvenser, lade kommissionen i april 2009 fram en vitbok om anpassning till klimatförändring. Eftersom flera av konsekvenserna kommer att vara avhängiga den lokala geografin, måste anpassningsåtgärderna ofta genomföras nationellt eller regionalt.

De mest sårbara regionerna i EU finns i södra Europa, Medelhavsområdet, vissa regioner längs EU:s yttersta gränser och i Arktis. Även flodslätter, glaciärer, öar och kustområden måste hantera särskilda problem.

Människor och organisationer som normalt inte arbetar med varandra sammanförs genom den regionalpolitiska finansieringen, vilket resulterar i gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete. Översvämningar, skogsbränder och andra naturkatastrofer som orsakas av klimatförändringen stoppar inte vid gränser. Det är här regionalpolitiken tillför specifikt mervärde.

Förstå hur man förutsäger klimatförändring

Ordentlig information om de sannolika konsekvenserna av extrema väderfenomen är avgörande om vi ska kunna förbereda oss för deras följder. Lyckligtvis gör forskningen allt större framsteg. Här följer en förklaring till de tre scenarier som oftast brukar nämnas:

- A1-scenariot är det där vi tillämpar angreppssättet att "fortsätta som vanligt" och fortsätter att fokusera på snabb innovation och hög kapitalomsättning, med begränsade hållbarhetshänsyn – det är scenariot med det värsta utfallet.
- B2-scenariot är dess motsats. Det skulle innebära att vi omsätter alla de farhågor vi ger uttryck för i handling och faktiskt blir en kultur med låga utsläpp av koldioxid – det är scenariot med det bästa utfallet.
- A2-scenariot är det som används mest inom europeisk forskning, en värld där vi fortfarande fokuserar på frihandel men jobbar på att bli hållbara – det är det scenario som innebär en medelväg.

Inget annat val än att anpassa sig

Vid inledningen till det 21:a århundradet ser vi för första gången att vårt sätt att använda jordens resurser får fundamentala och negativa konsekvenser för planetens fysiska kretslopp – kretsloppen för vatten, kväve, syre och, framför allt, koldioxid, påverkas av de sex miljarder människor planeten i dag hyser.

Klimatförändringen får konsekvenser för oss alla och även för de arter vi delar planeten med. Nedan anges bara tre av de viktigaste områden, som på ett dramatiskt sätt kommer att påverkas av klimatförändringen och vad EU och regionalpolitiken gör för att hjälpa européerna att anpassa sig till dessa effekter:

VATTEN

Klimatförändringen kommer enligt prognoserna att leda till stora förändringar i fråga om tillgången till vatten runt om i Europa, med allt större vattenbrist i främst södra Europa och större risk för översvämningar på större delen av kontinenten.

Hittills har minst 11 % av Europas befolkning och 17 % av dess territorium påverkats av vattenbrist. Utvecklingen under senare tid visar på en betydande ökning av vattenbristen i hela Europa.

Sedan 1998 har översvämningar i Europa lett till omkring 700 dödsfall, att omkring en halv miljon människor fått flytta och till kostnader för försäkringsskador på minst 25 miljarder euro. Den ekonomiska kostnaden för översvämningar längs kusterna uppskattas till 18 miljarder euro vid ett scenario med en höjning av havets vattennivå på 50 cm, men genom anpassningar kan skadorna begränsas betydligt, till en miljard euro per år.

Anpassningsstrategierna kommer att vara beroende av omfattningen av nationella och europeiska vattenbestämmer och av hur vattenhushållningen kan integreras i annan politik, som den som reglerar jordbruk och energi. Kortsiktiga åtgärder måste byggas in i all politik för vattenplanering och fysisk planering och EU kommer att stödja informationsutbyte, stimulanser till den privata sektorn och offentliga investeringar.

Ett exempel på var regional finansiering verkligen gör skillnad på fältet är det "transnationella samarbetsprojektet" om översvämningssrisker för Donau, som ingår i det "europeiska territoriella samarbetsprojektet" för sydöstra Europa (SEE). Det sammanför vetenskapsmän, offentliga tjänstemän, icke-statliga organisationer och andra intresserade personer för att utveckla ett system av kartor över risker för översvämning för flodens slätter och kan uppmuntra till internationellt samarbete. Av en samlad budget på 6,5 miljoner euro är 5,1 miljoner euro bidrag från ERUF.

FOLKHÄLSA

Klimatförändringens konsekvenser för folkhälsan är omfattande. Flera faktorer spelar in och alla förvärras av den demografiska trenden mot en åldrande befolkning.

För det första värmerelaterade dödsfall. Om temperaturen stiger med 2 °C kan vi få uppleva 2–3 gånger fler dödsfall i tätbebyggda områden. Om vi fortsätter att anamma frihandel men tar viss hänsyn till hållbarhet, kan vi 2100 få uppleva en ökning av värmerelaterade dödsfall med 100 000 per år. Räkna man in minskningen av köldrelaterade dödsfall blir nettoeffekten 86 000 fler dödsfall per år.

Den andra faktorn är tillgång till och kvalitet på vatten. 2070 kan antalet människor som lider av vattenbrist vara 16–44 miljoner.

Den tredje är ökningen av dödsfall som är relaterade till livsmedel och djur som bär på sjukdomar i tidigare opåverkade regioner – sjukdomar som vanligen förknippas med varmare klimat i Nordafrika eller de sydligaste delarna av Europa är nu i rörelse. De förändringar av människors hälsa som märks av först kan mycket väl bero på annan geografisk utbredning (ytäckande och i höjdled) och andra säsongsmönster för vissa infektionssjukdomar, däribland vektorburna infektioner som malaria och denguefeber och livsmedelsburna infektioner (t.ex. salmonella), som drabbar som värst under de varmare månaderna.

Slutligen kvaliteten på hälso- och sjukvårdens infrastruktur, där det råder obalans i hela Europa. Europas Medelhavsområde har det lägsta antalet sjukhussängar per 2 000 invånare och är ändå det som blir mest exponerat för hälsorisker i anslutning till klimatförändringen.

SKOGSBRÄNDER

Somrarna 2003 och 2004 drabbades Spanien, Portugal, Frankrike, Italien och Grekland alla av omfattande skogsbränder. Orsaken till den ökade risken är ett komplicerat samspel mellan städernas utbredning, bristande styrning av utvecklingen på landsbygden, illa skötta skogar och fler besökare till känsliga områden.

Tar man med klimatförändringen och dess konsekvenser i beräkningen – varmare och torrare månader – blir det uppenbart att det finns ett skriande behov av anpassningsstrategier som inbegriper att stärka regioners biologiska mångfald.

En anpassning till hotet om skogsbränder innefattar ett behov av att upplysa allmänheten. Ett projekt som strävade efter att informera allmänheten och syna hur politiken bekämpar hotet om

Vad är det vi ställs inför?

Modellresultat visar att årsmedeltemperaturen i Europa sannolikt kommer att stiga mer än den globala medeltemperaturen. Enligt prognoserna kommer årsmedeltemperaturen i Europa fram till slutet av detta århundrade att stiga med 2,5–5,5°C för A2-scenariot och med 1–4°C för B2-scenariot. Vissa regioner kan uppleva lägre eller högre temperaturhöjningar än genomsnittet.

För A2-scenariot kan temperaturhöjningen i vissa regioner i Europa vara så låg som 2°C eller till och med högre än 7°C i scenarierna. Södra Europa kommer att påverkas mest, med ihållande temperaturhöjningar på mellan 3°C och upp till mer än 7°C och med en uppvärmning som blir ännu högre på somrarna. Norra Europa kommer att uppleva temperaturhöjningar på mindre än 2°C och upp till 4°C, beroende på scenario och region, där främst vintrarna blir mindre kalla.

Extrema temperaturer blir mindre vanliga på vintern, men vanligare på sommaren.

skogsbränder bar det passande namnet INCENDI. INCENDI erhöll mer än fyra miljoner euro i regional utvecklingsfinansiering och sammanförde högriskregioner från Europa-Medelhavsområdet för att stödja försöksverksamhet och förbättring av regional politik rörande skogsbränder och för att lägga grunden för en framtida politik på Medelhavsnivå.

Många gränsregioner i Europa har kommit överens om gränsöverskridande planer för nödsituationer och om att dela dyr utrustning för brandbekämpning och räddningstjänst vid skogsbränder och översvämningar. I denna process har programmen INTERREG och Europeiskt territoriellt samarbete spelat en viktig roll som katalysatorer.

EU agerar för att begränsa utsläppen

Samtidigt som vi måste hantera följderna av tidigare utsläpp, är det viktigaste att få ned dagens nivåer. Nivån på utsläppen är avgörande för att dämpa den globala uppvärmningen och begränsa följderna av de kriser som redogjorts för ovan.

Energi- och klimatpaketet visar på EU:s åtagande för att fastställa ambitiösa mål för att minska utsläppen av växthusgaser. Enligt paketet, som man enades om i december 2008, ska EU förbinda sig att minska sina utsläpp av växthusgaser med 20 % jämfört med nivån 1990, höja andelen energi från förnybara energikällor från dagens 8 % till 20 % och förbättra graden av energieffektivitet med 20 %, vilket innebär att man minskar förbrukningen med 13 % jämfört med 2006 – allt fram till 2020.

Ett erkännande av att energi- och klimatförändringsspolitik bör gå hand i hand utgör en central del av överenskommelsen. I överenskommelsen framhålls behovet av "beslutsamma och omedelbara åtgärder" rörande klimatförändring och där betonas "den avgörande betydelsen av att uppnå det strategiska målet att begränsa ökningen av världens medeltemperatur till högst 2°C i förhållande till förindustriell tid".

Vilket angreppssätt som ska följas mellan 2012 och 2020 när det gäller utsläpp har tydliggjorts genom ett nytt förslag som gör det handelssystem där industrin kunnat köpa utsläppsrätter för CO₂ mer robust och transparent. Parallellt med detta verkar det nya **direktivet om förnybar energi**, som gör åtaganden rörande användningen av 20 % förnybara energikällor inom EU:s energimix och om 10 % av bränslet för transporter från biobränsle **senast 2020** rättsligt bindande.

Vad görs ute på fältet?

Medan beslutsfattarna leder vägen genom att fastställa mål, identifiera hur man uppnår dem och finansierar förändring, krävs det en grundläggande omläggning av livsstilen för att verkligen få de minskningar vi behöver till stånd.

Runt om i Europa väcks människor till insikt om behovet av att agera nu. Stadsplanerare skapar "gröna städer" som uppmärksammas genom utmärkelsen Europas miljöhuvudstad. Stockholm, som strävar efter att vara fritt från fossila bränslen senast 2050, och Hamburg, som strävar efter att också senast 2050 begränsa sina utsläpp med 80 %, är båda stolta vinnare.

I östra England löper temat "ekonomisk tillväxt med låga koldioxidutsläpp" genom hela regionens program för konkurrenskraft och sysselsättning. Regionen inser programmets potential att ligga i framkant av design och innovation. Det omfattar utveckling av nya sätt att reagera på det trängande behovet av lägre utsläpp – från initiativ för mindre utsläpp av koldioxid till att stimulera sektorerna för ren teknik och förnybar energi. 73 miljoner euro har regionalfonder investerat i deras program.

Syftet med borgmästarinitiativet Covenant of Mayors är att gå längre än de ambitiösa mål som fastställs i energipaketet. 80 % av befolkningen bor i städer och det är här upp till 80 % av energin förbrukas. Borgmästarförsamlingen anser att lokala myndigheter har en central roll att spela för att hejda klimatförändringen och skapar konkreta projekt i föregångsstäder, för att begränsa utsläppen med hjälp av högre energieffektivitet och renare produktion och användning av energi.

Städer som ansluter sig accepterar tanken på att övervakas och att rapportera till sina kollegor om sina framsteg. Från Argentina till Ukraina arbetar offentliga organ på att ändra mönstren för hur deras medborgare lever.

JEREMY RIFKIN

Rådgivare till EU och ordförande för rundabordsdiskussionen mellan globala företagsledare om den tredje industriella revolutionen.

Jeremy Rifkin är rådgivare till Europeiska unionen och undervisar på programmet för högre ledarutbildning vid Wharton School. Rifkin är ordförande för rundabordsdiskussionen mellan globala företagsledare om den tredje industriella revolutionen. Rundabordsdiskussionen mellan företagsledare (CEO Business Roundtable) består av cheferna för 100 ledande nordamerikanska och europeiska globala koncerner, som är fast beslutna att ta den tredje industriella revolutionens fyra pelare till hjälp för att ta itu med den trefaldiga utmaningen – global ekonomisk återhämtning, energitrygghet och klimatförändring.

”Tänk globalt – agera lokalt”: vilka strategiska förändringar måste offentliga myndigheter lyfta fram för att trygga en utveckling av ett mer hållbart slag i en värld med begränsade naturresurser?

Frasen ”Tänk globalt – agera lokalt” har aldrig varit mer relevant. Vi står inför tre utmaningar utan motstycke: den andra industriella revolution på vilken vår ekonomi baseras håller på att falla samman, vi befinner oss i en skymningstid för fossilbränsleåldern och klimatförändringens konsekvenser här och nu för jordbruket betyder att vi har en miljard människor som får gå hungriga. Kreditkrisen är bara en indikation på att dagens ekonomiska modell inte är hållbar. Behöver man mer bevis är det bara att titta på vad som händer när oljan stiger i pris till över 147 dollar fatet – hela ekonomin släcker ned. Vi måste få en ny ekonomisk vision och en tillräckligt kraftfull strategi för att ta itu med detta trefaldiga hot.

EU skriver under på ambitiösa mål på begränsningar i storleksordningen 400–450 miljondelar räknat i volym (ppmv), i tron att om man – med resten av världen – gör det så blir temperaturstegringen omkring 2°C. Men nya data visar att detta är fromma förhoppningar och att stegringen i själva verket sannolikt hamnar närmare 6°C, vilket skulle innebära slutet för vår art under nästa århundrade.

Byggnader utgör den främsta källan till CO₂-utsläpp. Vi måste vända utvecklingen – alla byggnader måste bli sina egna kraftkällor. På varenda kvadratmeter av vår jord finns någon form av förnybar energikälla: sol, vind, geotermi, värme genererad av avfall, tidvatten och vattenkraft, för att bara nämna några. Och i dag har vi tekniken för att lagra överskotten så att försörjningen blir konstant och vi har hur vi använder Internet och de datorer som är anslutna till det som exempel på ett distribuerat nätsystem. Det finns inte längre några hinder mot ett fullt ut distribuerat system.

Revolutioner uppstår när nya energiformer får konvergera med nya kommunikationssätt: skrivkonsten utvecklades när vi blev jordbrukare, när vi upptäckte ångan började vi trycka, när vi gick över till centraliserade energikällor i form av fossila bränslen och uran övergick vi till centraliserade former av kommunikation, med

stora jättar inom telekommunikationer som stod bakom våra faxar och telefoner. Men i dag har vi Internet och människor kan verkligen tänka globalt och agera lokalt. En miljard människor agerar lokalt när de tar kontakt med vänner på andra sidan jordklotet. Så vad vi ser nu är hur distribuerad energi utvecklas parallellt med distribuerad kommunikation – den tredje industriella revolutionen och enda vägen bort från den situation vi befinner oss i idag.

Om ni fick genomföra en global förändring av hur vi fungerar för närvarande, vad skulle det vara?

En sak som måste göras omedelbart är att använda offentliga resurser som en hävstång med privata företag för att få en ny ekonomisk vision till stånd – en samlande strategi som lägger fast en ny ekonomisk infrastruktur med syftet att distribuera energi.

Här finns betydande möjligheter för entreprenörinsatser. Enormt många jobb väntar på att bli skapade för att uppföra nya byggnader, anläggningar för vätgaslagring och för att utveckla de nya nätsystemen för 21:a århundradet. Och transportsektorn hakar på, där stora biltillverkare förhandlar om överenskommelser med elleverantörer inför 2014, då vi kommer att börja se de första eldrivna bilarna komma ut på marknaden. Koppla in dem hemma, ladda med den energi din byggnad genererar och du är klar att ge dig i väg. Fyll på med den överskottsenergi andra byggnader längs vägen genererar. Smart distribution – lokal generering. Summan av miljarder små generatorer som bidrar till ett decentraliserat nätsystem genererar oerhört mycket mer kraft än de gnisslande gamla kraftverk som håller på att föra oss till randen av att dö ut.

Och för en gångs skull kan utvecklingsländerna här bli de verkliga vinnarna, eftersom de ofta har solens kraft inom räckhåll. Och 30% är inte anslutna till något nät, det behövs inga nya uppfinningar. De befinner sig i den bästa positionen för att anamma ny, ren teknik med hjälp av partnerskap mellan Nord och Syd.

Hinner vi göra det i tid?

Jag vet inte om vi kommer att vara tillräckligt snabba. Det krävs att människans medvetande övergår från geopolitisk till biosfärisk medvetenhet. Större delen av Europa hade upplysningstid samtidigt med övergången från medeltid till industrialisering. Och i dag behöver vi en ny filosofisk grundval. När kommunikations- och energimönster förändras samtidigt får man en katalysator för en ny medvetenhet och för dem som vuxit upp med Internet är världen någonting sammanhängande. Vi bor på en planet som befolkas av civilisationer med djupt gående skiljelinjer – det enda vi har som förenar oss är biosfären.

Vi behöver en sammansatt ekonomisk vision som grundas på det 21:a århundradets informationstekniksystem. Denna vision måste konkretiseras med hjälp av åtaganden av regeringar som infrias, om att investera finansiellt kapital och som matchas av motsvarande åtaganden av samhället att investera socialt kapital. Och vi måste börja nu.

CHITRA NADARAJAH

Huvudansvarig för miljö vid Hampshire County Council

Chitra Nadarajah, huvudansvarig för miljö vid Hampshire County Council, var tidigare projektchef för SPACE-projektet – ett banbrytande femårigt INTERREG-projekt om rumslig planering och anpassning.

”Tänk globalt – agera lokalt”: vilka strategiska förändringar måste offentliga myndigheter lyfta fram för att trygga en utveckling av ett mer hållbart slag i en värld med begränsade naturresurser?

Offentliga myndigheter ansvarar för rumslig planering på en rad nivåer – från nationella till lokala. Rumslig planering spelar en avgörande roll för att sammanföra konkurrerande krav på hur vår mark och våra naturresurser ska förvaltas och användas. Båda står under tryck från en rad olika håll, bland annat snabb ekonomisk utveckling, befolkningstillväxt och nu senast klimatförändringen. För att säkerställa att våra sociala och ekonomiska system och miljösystem är så redo som möjligt för klimatförändringens oundvikliga konsekvenser, måste vi i dag börja anpassa oss till dessa ändrade förutsättningar. Anpassning är mest relevant på lokal nivå och lokala offentliga förvaltningar är därför väl placerade för att fungera som ledare i samhället och främja klimatförändringspolitik och -åtgärder på lokal nivå.

En grupp transnationella partners insåg vilken avgörande roll rumslig planering spelar och samlades för att genomföra ett banbrytande femårigt projekt – SPACE (Europeisk rumslig planering: anpassning till klimatförändringar). Det finansierades av Europeiska kommissionens INTERREG IIIB-program för nordvästra Europa, partnerskapet SPACE och Department for Communities and Local Government.

SPACE påverkade teori och praktik för rumslig planering genom att ge rekommendationer om hur klimatförändringen kan inbegripas i politik, processer och praxis för rumslig planering. I den slutliga projektstrategin, Planering i ett föränderligt klimat, slås 14 rekommendationer fast för hur anpassning till klimatförändringen kan integreras i rumslig planering. Strategins tre huvudprinciper:

- Låt anpassning till klimatförändring bli en central målsättning för den rumsliga planeringen.
- Se bortom livstiden för din plan, genom att förstå dina klimatrisker.
- Före en angreppssätt för att hantera förändring och risker så att anpassning integreras i den rumsliga planeringen.

Om ni fick genomföra en global förändring av hur vi fungerar för närvarande, vad skulle det vara?

Även om anpassning utgör en avgörande del av svaret på klimatförändringen, kommer det att bli allt svårare och mindre hållbart att anpassa sig till klimatförändringen, efter hand som konsekvenserna blir allvarligare. Det är därför avgörande att minskade utsläpp av växthusgaser är en central prioritet. Den första förordning jag skulle anta vore därför om politiskt stöd till utveckling av teknik med låga koldioxidutsläpp och om generell utbredning av sådan teknik. Utan stark statlig politik, ledarskap, stöd och finansiering kommer inte övergången till teknik med låga koldioxidutsläpp att ske tillräckligt snabbt för att minska riskerna för klimatförändring. Det är likaså osannolikt att teknik med låga koldioxidutsläpp utan statliga insatser blir kommersiellt hållbar inom de tidsramar som krävs.

Hur tror ni att ändrade beteenden kan bidra till svaret på klimatförändringen?

Att ändra beteenden är en kritisk del av svaret på klimatförändringen, men detta måste uppmuntras, stödjas och regleras. Till exempel måste en övergång från att använda egen bil till kollektivtrafik, stödjas genom en bra infrastruktur för kollektivtrafik som är både kostnadseffektiv och effektiv (dvs. god geografisk täckning, bra förbindelser mellan olika transportsätt, inte alltför tidskrävande osv.). Jag tror inte heller att en tillräckligt omfattande övergång blir av utan viss uppmuntran och reglering som driver fram den, t.ex. skattelättnader och skattepålagor, nya avgiftsstrukturer.

ALAIN HUBERT

Grundare av och ordförande för International Polar Foundation (IPF) och upphovsman och initiativtagare till projektet prinsessan Elisabeth-stationen i Antarktis.

”Tänk globalt – agera lokalt”: vilka strategiska förändringar måste offentliga myndigheter lyfta fram för att trygga en utveckling av ett mer hållbart slag i en värld med begränsade naturresurser?

Det första offentliga myndigheter bör göra för att åtgärder ska kunna vidtas på lokal nivå är att ge större befogenheter, resurser och oberoende till regioner och städer, eftersom dessa är de miljöer huvuddelen av världens befolkning lever i. Städer ligger definitivt i frontlinjen i slaget om hållbarhet.

I städer i den utvecklade världen utgör energiförbrukning och energiproduktion viktiga utmaningar. Å andra sidan måste städer i den utvecklade världen hantera snabb urban tillväxt, kontrollera luftföroreningar, tillhandahålla grundläggande infrastruktur och ta itu med bristfälliga sanitära förhållanden.

Offentliga myndigheter måste tillhandahålla resurser så att myndigheter i större och mindre städer under det kommande decenniet kan uppnå klart formulerade målsättningar. Människor i den utvecklade världen, med ansvar för en stor del av den globala uppvärmningen, måste inse att man för att agera måste medverka i en ny ekonomisk och social dynamik. Utvecklade länder måste agera och stödja utvecklingsländer, utan att förvänta sig att de ska gå i samma spår.

Vi får inte glömma att det inte finns någon global lösning på lång sikt utan en drastisk förändring av våra energiförbrukningsvanor och att en långsiktig beteendeförändring bara kan uppnås med hjälp av utbildning och positiva kampanjer som börjar på lokal nivå.

Om ni i dag befann er i en position där ni kunde fatta ett konkret beslut, vilken vore den första förordning ni skulle anta?

Om Europeiska unionen vill vara ett föregångsexempel krävs ett mål på en minskning av utsläppen av växthusgaser med 80 % före 2030. Europa har allt som krävs för att få till stånd en grön industriell revolution – från tillgänglig teknik till en mogen allmän opinion.

För att uppfylla dessa mål krävs inte bara begränsningar och handel, utan verkliga positiva och negativa incitament som inte kan kringgås: införa gradvis högre skatter på utsläpp av koldioxid och samtidigt stimulera och uppmuntra fler alternativa initiativ, genom riktade forskningsbidrag och förmåner för hushåll.

Vi behöver även incitament för att främja investeringar i gröna företag. Institutionella investerare är de vi måste inrikta oss på för förändring och inte bara VD:ar för företag som, även om de har en vision och vill agera, samtidigt måste generera vinster åt sina aktieägare.

I mars 2009 invigdes prinsessan Elisabeths forskningsstation på Antarktis – världens första station med ”nollutsläpp”. Varför var det viktigt för International Polar Foundation (IPF) att satsa på hållbar utveckling i det fjärran Antarktis?

Studiet av polarregionerna är avgörande för en bättre förståelse av jordens klimatsystem.

Genom att använda befintlig grön teknik fungerar stationen med förnybara energikällor, passivhusteknik, ett komplett vattenreningsystem och ett smart nät för att begränsa energiförbrukningen och uppnå målen med nollutsläpp. I enlighet med Madridprotokollet minimerar vi miljökonsekvenserna genom att använda renare energi, som är renare för oss och för planeten.

Genom att tillämpa det här angreppssättet har vi visat att vi tack vare våra samhällens strävan, ihärdighet och kunnande har förmåga att möta och reagera på klimatförändring på ett konstruktivt sätt. Om det är möjligt att sikta på nollutsläpp i Antarktis extrema klimat, borde det även vara möjligt att göra det på alla andra platser över hela världen.

” Europa har allt som krävs för att få till stånd en grön industriell revolution – från tillgänglig teknik till en mogen allmän opinion. ”

Dr JUERGEN KROPP

Chef för Nord-Syd-gruppen med 30 vetenskapsmän vid Potsdam-institutet för forskning om klimatpåverkan, som arbetar för att förena anpassning, begränsning och hållbar utveckling.

”Tänk globalt – agera lokalt”: vilka strategiska förändringar måste offentliga myndigheter lyfta fram för att trygga en utveckling av ett mer hållbart slag i en värld med begränsade naturresurser?

För att uttrycka mig uppriktigt och kort: vi behöver ett nytt slags beslutsfattande. Det skulle innebära en strategisk miljöbedömning som beaktar långsiktiga aspekter på politiska beslut och klimatförändring och ett tänkande i vida termer i stället för i precisa siffror.

Dagens stil för beslutsfattande grundas, åtminstone skenbart, på precisa kvantitativa underlag. Om man beaktar hur komplicerad naturen och miljön är, måste man acceptera att kanske vara tvungen att bara arbeta med svaga och mjuka prognoser.

Klimatförändringen kommer att begränsa livsbetingelserna i en mängd regioner över hela världen. Hur omfattande utmaningen är kan tydliggöras genom ett enkelt exempel: vid slutet av den senaste istiden, för omkring 18 000 år sedan, steg temperaturen med ca 8°C på 5 000 år. I dag skulle, enligt scenariot med det värsta utfallet, temperaturen kunna stiga med 5–6°C på bara 100 år – en förändring som sker minst 25 gånger snabbare än den förra uppvärmningen. Frågan är om våra starkt diversifierade samhällen, vår infrastruktur, jordbruket eller ekosystemen klarar att hantera de negativa verkningarna av en så snabb förändring. Det finns en skyldighet att vara förberedd på vad som komma skall.

Om ni i dag befann er i en position där ni kunde fatta ett konkret beslut, vilken vore den första förordning ni skulle anta?

Rent allmänt skulle jag föreslå att beslutsfattande och planering organiseras på ett mer dynamiskt sätt. Dagens beslutsfattande är för statiskt för att reagera på ett relevant sätt på klimatrelaterade katastrofer. Vi ser exempelvis att bosättningar åter byggs upp i samma riskutsatta områden, ofta eftersom det finns rättsligt bindande utvecklingsplaner som inte är lätta att ändra på. Här krävs ett paradigmskifte, t.ex. att man utvecklar ersättningskomponenter som medger att bosättningar och industrier flyttas från riskutsatta till säkrare regioner.

Om jag vore energiansvarig skulle jag helt klart sätta övergångsstrategier i verket som banar väg för en hållbar produktion. Det måste stå klart att dagens utsläpp blir morgondagens problem.

Vore jag ansvarig för utvecklingsfrågor skulle jag vilja garantera att utvecklingsländerna har rättvis tillgång till hållbar teknik.

Vore jag ansvarig för regional planering skulle jag föreslå en infrastruktur som stödjer informationsdelning och informationsutbyte. Intressenter har ofta liknande problem avseende klimatförändringen, men de delar inte erfarenheter och kunskaper. Det skapar kostnader för att gå igenom och tolka data som kan sänkas betydligt, t.ex. med hjälp av en webbplattform med information som kan tolkas och överföras.

” Jag räknar med att regeringar tar sitt ansvar när det gäller de här frågorna och att det går att nå framsteg vid toppmötet i Köpenhamn senare i år. Det måste gå – mänskligheten har inga alternativ. ”

Vad hyser ni för förhoppningar i fråga om klimatet för det kommande decenniet?

Utan tvekan att vi ska kunna undvika att överskrida målet på 2°C och kunna garantera säkra levnadsvillkor för alla. Det är ingen lätt uppgift, även om målet att inte överskrida en temperaturökning på 2°C före utgången av detta århundrade nu accepteras av omkring 100 länder. Emellertid är den tid vi har till förfogande för att agera begränsad, eftersom vi måste lösa många frågor parallellt.

Ett internationellt forskarteam med bland annat vetenskapsmän från vårt institut, har just uppskattat att två förutsättningar måste vara uppfyllda för att klara målet på 2°C: vi måste stabilisera utsläppen under 2010 och därefter minska dem med 2% per år. Det förefaller vara hanterbart om Köpenhamnskonferensen påbjuder det – vilket jag verkligen hoppas. Kan vi bara stabilisera utsläppen omkring 2020, krävs redan en minskning på 6% per år för att hålla oss under målet på 2°C – mer än ett Kyotoprotokoll per år.

Om man beaktar olika länders roller, måste man i rättvisans namn se på utsläppen per capita. En invånare i USA släpper ut ca 24 ton CO_{2eq}/capita och år, en kines bara 4, en europé 10-12 och en invånare i de fattigaste och minst utvecklade länderna släpper bara ut ca 0,1 ton CO_{2eq}. Ett utsläpp på 2 ton CO_{2eq} per år borde uppnås före 2050 för att vi ska hålla oss under målet på 2°C. Siffrorna visar var det krävs handling.

Jag räknar med att regeringar tar sitt ansvar när det gäller de här frågorna och att det går att nå framsteg vid toppmötet i Köpenhamn senare i år. Det måste gå – mänskligheten har inga alternativ.

GÜSSING: HÄR GER DEN GRÖNA DRÖMMEN UTDELNING

På 15 år har staden Güssing i sydöstra Österrike förvandlats från att ha varit på ekonomisk tillbakagång till en blomstrande och framtidsinriktad stad som baseras på förnybar energi. Staden blev självförsörjande när det gäller värme och el och kan få ytterligare inkomster genom att sälja ett eventuellt överskott. 2005 uppgick de till 13 miljoner euro. Den allra senaste tekniken och de lokala myndigheternas, särskilt borgmästaren Peter Vadasz, engagemang har drivit på förändringen och gjort Güssing känt över hela världen.

Program för förnybar energi i Güssing

Genomfördes 2000–2006

- 15,8 miljoner euro från ERUF
- 20,9 miljoner euro från deltagande organisationer/ myndigheter
- 5,1 miljoner euro i nationella medel

Biomass Energy Register (BEn) för utveckling av hållbara platser för europeiska regioner ska hjälpa lokala grupper att planera sin energiförsörjning på ett hållbart sätt på grundval av lokalt tillgängliga biomassaresurser. Projektet genomförs först i fyra modellregioner i Storbritannien, Polen, Tyskland och Italien.

Initiativet Make It Be stödjer utvecklingen av integrerade bioenergikedjor runt om i Europa. Man inriktar sig här på att ta tillvara bioenergens fulla potential.

Förutom att vara ett konkret framgångsexempel säkrar Güssings status i dag EEE:s roll som rådgivare i många olika nätverk och internationella projekt. Här följer fyra framstående exempel:

Utöver den ekonomiska styrka området bygger upp med hjälp av förnybara energikällor, vinner man även flera ytterligare fördelar tack vare ekoturism.

Upprätthålla tempot lokalt

Hur går det till?

Güssing gjorde en grundlig genomgång av sina naturresurser och baserade sitt program för förnybar energi på den rikliga lokala tillgången på trä och jordbruksprodukter. Man tog ledningen inom forskning och utveckling genom att 1996 grunda det europeiska centret för förnybar energi (EEE). EEE är i dag känt över hela världen för sitt enastående arbete på området. Det samordnar all energirelaterad verksamhet i Güssing-området och anordnar föreläsningar och utbildning på området förnybar energi samt rundturer i Eco Energy Land – den omgivande regionen med 10 kommuner.

Güssing-modellen består av ett nätverk av decentraliserade kraftverk som baseras på biomassa. Tillsammans genererar de el för staden och värme för fastigheter och kommunala byggnader.

Genom att man förlitar sig helt på lokala råvaror garanteras lokala producenter en hög grad av mervärde och skogsområdena förvaltas på ett hållbart sätt. Sammanlagt har detta nätverk av anläggningar i Güssing en kapacitet på 24 MW termisk energi och 4 MW el och levererar ca 50 000 MWh värme och ca 30 000 MWh el per år.

Güssing-modellen går alldeles utmärkt att överföra på andra länder och även andra delar av världen. Det är ett okomplicerat sätt att förena lokala resurser med hållbar innovativ teknik. EEE:s chef Reinhard Koch presenterade nyligen modellen vid ett möte inom Förenta nationerna i Wien och till och med regeringen i Sri Lanka har visat intresse.

De senaste 15 årens framgångssaga har inspirerat andra städer i Österrike. Det finns ett ambitiöst mål att den omgivande regionen som hyser 28 000 invånare senast 2010 ska bli koldioxidneutral och minska CO₂-utsläppen med 85 %, med hjälp av flera dussin anläggningar för biomassa.

Güssing-modellen är en dynamisk process där det alltid finns nya mål att uppnå i fråga om kunnskap och effektivitet. Stadens nästa utmaning består i att utveckla nya agrobränslen som inte konkurrerar med livsmedelsproduktionen.

RENEWED handlar helt om att upprätta ett europeiskt nätverk av bioenergidistrikt. Genomförbarhetsstudier och utvecklingsprojekt kommer att engagera lokala grupper och stimulera medvetenheten om potentialen på alla administrativa nivåer.

Coach Bioenergie, en del av INTERREG IVB-programmet, är ett nytt projekt som startades i januari 2009 för att främja hållbar användning av biomassa i den centraleuropeiska regionen.

LA RÉUNION – EN Ö MED EN UPPGIFT

Den franska ön La Réunion betraktas fortfarande som ett tropiskt paradiset – ett hotat paradiset. Här kommer man att få känna av klimatförändringens konsekvenser ordentligt, men öborna tvekar inte att anta utmaningen. De har allt annat än slagit sig till ro eller är resignerade och går med stora kliv över till en era av förnybar energi.

Panorama besöker La Réunion, reflekterar över hur genomförbart öns mål att vara självförsörjande med energi senast 2025 är och tar en titt på dess påstående att man är världsledande inom energi från solceller. Ett påstående som har sitt ursprung i en enda mans vision.

Regional finansiering – ställa upp för en dröm, skapa en industri

Alain Orriols har varit på ön i 21 år, efter att ha grundat sitt eget elbolag kort efter det att han kom. Efter hand som befolkningen och öns näringsliv växte, växte även hans företag och det dröjde inte länge innan han expanderade, anställde mer personal och fullgjorde allt fler avtal. Men trots att pensioneringen närmade sig, hade Orriols fått en ny passion – förnybara energikällor. Han sålde av och investerade alltihop i ett innovativt projekt. "Solceller verkade vara en bra idé – vi hade plats på taken, solsken och ett behov av el. Så jag tänkte att man kunde göra något av alltihop," säger Orriols.

Så han knackade dörr hos industrialläggningar och ville använda deras taktytor. Det väckte inte omedelbart någon större entusiasm, men han stod på sig, eftersom en del av det roliga är att styra om saker och ting och få dem att fungera. När han inte kom långt med de stora taken bestämde han sig för att fokusera på vad han kunde få tag i och inom kort började solceller som importerades av Orriols och installerades av honom själv och ett litet team att växa upp hos bekanta, familjen och på olika magasin. Han satsade allt han hade på denna nya passion och fick det ändå inte att gå ihop, så när det kom till en punkt där det handlade om att vinna eller försvinna, tog han sin idé och lade fram den för ordföranden för regionen La Réunion, Paul Verges.

Två dagar senare hade han sin finansiering och ett år senare hade han ingått ett partnerskap med det franska multinationella företaget SIDEC. Med detta vann han 2009 års RegioStars-utmärkelse för

innovation, för vad som en tid var den största ansamlingen av solceller på Frankrikes territorium. Panelerna genererade 999 kWc el med en yta på 13 000 m², vilket motsvarade vad 750 hushåll på ön förbrukade.

Renare energi ger människor sysselsättning

Sedan 2000 har fler än 600 människor på ön blivit anställda inom sektorn. Som Philippe Berne, vice ordförande för regionrådet, påpekar, kanske det inte låter så mycket. Men skalar man upp det till ett land av Frankrikes storlek, skulle det ge 50 000 jobb. "Det är ett kreativt sätt att sysselsätta människor," förklarar han.

Berne kan inte instämma i tanken att förnybara energikällor är dyrare än andra. "Man måste sätta in det i ett större sammanhang och räkna in även de jobb och den tillväxt sektorn skapar. Man måste göra en helhetsbedömning. Det handlar inte bara om att titta på en torr balansräkning." Han anser att ön kan se vart den måste vara på väg. "Vid en första anblick kanske det verkar dyrare, men det är framtiden," säger Berne.

Utmaningar – topografi, klimat och infrastruktur

Strävan efter energioberoende ställer La Réunion inför alldeles speciella utmaningar. Raviner, höjdräckningar och andra särdrag gör det svårt att ansluta el till nätet. Tidiga installationer som gjordes på 80- och 90-talet var ganska begränsade till omfattningen och betjänade isolerade familjer. Dessutom befinner sig ön i ett orkanområde, så all utrustning på taken måste tåla extrema väderförhållanden och vindstyrkor på upp till 280 km/tim och dessutom vara helförsäkrade.

På 90-talet lärde sig operatörer och tekniska partner tekniken.

Efter hand som det ökande antalet fabriker och nya industrier satte press på nätet och bränslepriserna steg, blev de också mer motiverade. Det var i detta läge ön insåg vilken potential som låg i att använda lokala operatörer och installatörer som hade arbetat med solceller i ett decennium.

De behövde också fundera ut hur man skulle hantera den elektricitet som genererades. Den franska kraftleverantören EDF var inte lokalt beredd att släppa in kraft från solceller på nätet, tarifferna för att köpa kraft var bristfälligt fastställda och kostnaderna för tekniken var betydande.

"Utan skattelättnaden och den europeiska finansieringen kan jag med säkerhet säga att det här projektet aldrig skulle ha blivit verklighet,"

säger Orriols. "Skatteåtgärderna och ERUF-medlen gjorde att vi kunde sänka kostnaderna för installationerna och börja gå med vinst." För varje år tillkommer betydande nya installationer och 10–15 MW kommer i dag ifrån solceller. På relativt kort tid har man använt sig av det tillgängliga området och nu består utmaningen i att hitta nya ställen där cellerna kan installeras.

Varför La Réunion?

Ön har bästa tänkbara motivering – insikten om sin egen sårbarhet när man ställs inför den globala uppvärmningen. Det finns saker experterna är överens om: extrema väderförhållanden innebär fler orkaner, varav många kommer att vara våldsammare än de är i dag. "Vi måste ta hänsyn till vattenavrinning och översvämning," förklarar Philippe Berne, vice ordförande för regionrådet.

Även havets stigande temperatur och nivå utgör ett problem. Det behövs inte många graders höjning för att korallerna ska börja blekna och försvagas. "Vi måste hålla våra rev i bra skick," fortsätter Berne. Inte bara för att stödja den biologiska mångfalden, utan för att bakom varje rev finns en strand och bakom varje strand en by. "För att hålla reven i så gott skick som möjligt måste vi hantera vattenavrinningen – både översvämnings- och avloppsvatten," säger Berne.

Även jordbruket kommer att drabbas av stigande temperaturer och försök pågår för att fastställa vilka de fulla återverkningarna blir för sockerrörsplantagerna.

Slutligen måste man även beakta sjukdomar. Vid utbrottet av Chikungunya – en sjukdom som orsakar kraftig smärta i lederna och som kan vara dödlig – 2005–2006 rapporterades 1 722 fall. Genom matematiska modeller uppskattar man att kanske 110 000 fick infektionen. Berne undrar om detta inte är ett av de första tecknen på klimatförändring på ön – sjukdomar som uppträder i nya områden, nya sjukdomar och, värst av allt, prognoser om mycket nederbörd, som gynnar sjukdomsvektorer som myggan *Aedes aegypti* som är bärare av Chikungunya.

Analyser har visat att 48 % av de växthusgaser La Réunion ger upphov till kommer från traditionell elkraftgenerering. Öborna ser ett klart samband mellan utsläppen av växthusgaser och de problem de måste hantera under kommande decennier.

Berne upplever att andra faktorer ligger bakom den entreprenörsanda och innovativa anda dagens boom för förnybara energikällor är ett bevis på. "Vi är väldigt lyckligt

15 % finansiering och 30 % skattebefrielse gör projektet lönsamt

ERUF:s stöd till projektet uppgår till 750 000 euro

Sammanlagd budget: 5,5 miljoner euro

lottade. Vi har fördelen av att ha tillgång till europeisk finansiering, vilket våra grannöar inte kan få," säger han. Ett resultat är nivån på utbildning, yrkesutbildning och forskning. 11 000 studenter går på universitet och många franska forskningsorganisationer har en närvaro på ön.

En annan faktor är det toleranta och multikulturella klimat som råder, där alla raser och religioner umgås fritt och obehindrat med varandra. "Vi är speciella," säger Berne. "Vi har en känsla av att tillhöra ett folk som är mycket tolerant och har ett religionsöverskridande sätt att leva som är mycket betydelsefullt. Här finns en samhörighet."

Slutligen är öborna stolta över sitt naturarv. Man upprättar marina reservat och parker och det finns en medvetenhet om vilken betydelse de inhemska arterna, varav några inte förekommer någon annanstans, har för ön.

Alla dessa faktorer gör tillsammans La Réunion till en plats där det är logiskt att uppleva en så enorm tillväxt för användningen av förnybara energikällor. Där finns även en förklaring till öbornas önskan att gå vidare och bli energioberoende inom 15 år.

Och nu då?

SITAR är ett företag med mycket takyta, varav 13 000 m² hyrts ut till Orriols. Anläggningen är ansluten till nätet och kommer att vara i drift i 20 år. Många företag kastar sig in i den här snabbt växande verksamheten och tiotusentals paneler installeras bara längs kusten.

Joël Dumont, chef för avdelningen för industriutveckling vid ministeriet för ekonomi, finans och industri, har varit på ön i nio år och har spanat in nya platser. "Vi har inte utnyttjat alla ställena," säger han.

För närvarande sitter de flesta panelerna på industrins, näringslivets och offentliga tak. En del placeras på avfallsupplag som nått slutet av sin livslängd. De är fulla men alltför instabila för att man ska kunna bygga på dem de närmaste 30 åren och erbjuder därför en hett eftertraktad yta för solpanelerna. Genom att använda sig av områden med gamla avfallsupplag undviker man att använda odlingsbar mark eller sådan som öronmärkts för bebyggelse.

I morgon kan panelerna finnas på flygplatsen, parkeringsytor och de öppna fält som används för grönsaksodling – och fungera jämtes med jordbruket. De skulle kunna placeras på tillgänglig mark och fylla den dubbla funktionen att ge skugga och täcka passager.

Dumont tar upp ett problem som bekymrar dem som är pådrivande för sol- och vindkraft: lagring av energi. "Det finns en gräns för genereringen från förnybara källor om man talar om sol- eller vindkraft, eftersom de bara producerar energi när solen skiner eller det blåser. Det är något vi måste hantera."

Därför pågår sökandet efter sätt att generera kraft när de primära källorna inte finns att tillgå. En intressant tanke Dumont för fram är att använda överskottskraften under dagen för att pumpa upp vatten till en reservoar på viss höjd. Under några timmar på morgonen och på kvällen, när man behöver elkraft men inte har någon sol, kan vattnet rinna ned igen och driva en turbin. En smidig kombination av sol- och vattenkraft.

La Réunion tar tåten tack vare regional finansiering

Ön utgör ett perfekt levande laboratorium. "Vi är en liten mikromiljö som kan fungera som ett laboratorium där man relativt lätt kan analysera resultaten," säger Dumont. Den begränsade skalan gör ön perfekt för pilotprojekt. Tillämpningar som fungerar kan sedan återskapas på andra platser som delar

några av öns egenskaper. Som Dumont säger har ön en roll att spela i fråga om att exportera kunskaper. La Réunion har redan ett nära samarbete med både Island och Hawaii. Dumont tvekar inte om vad ön eftersträvar: "Vi vill bli ett föregångsexempel för planeten."

MER OM SOLPANELER

Monokristallina solpaneler

Den första typen av solpaneler och den som används mest är den monokristallina. Eftersom de kom först har de dominerat marknaden för solceller ganska länge. Typiskt sett är de blåskimrande paneler med rundade celler som packats i enhetliga rader och kan ses från alla håll. Monokristallina solpaneler har en tendens att vara mycket dyra att tillverka, eftersom de kräver en kiselkristall i ett enda stycke som odlas med hjälp av en mycket komplicerad process. Det resulterar i högre priser för konsumenterna.

Fördelen med dessa solceller är att de tar minst plats, vilket gör dem till ett bra val för människor med begränsat utrymme. Och trots att cellerna är mycket bräckliga, sitter de säkert i en stadig ram och kan hålla i mer än 25 år.

Multikristallina solpaneler

Den andra typ av solpaneler som produceras är de multikristallina. De kallas även polykristallina och tillverkas av ett stort block med flera kiselkristaller. Det gör att de ser ut som mosaik eller sprucket glas. Och eftersom de inte tillverkas av en enskild kiselkristall, är de något mindre effektiva men även billigare än monokristallina solpaneler.

Amorfa solpaneler

Denna tredje och senaste typ av solpaneler är mer kända som tunnfilmspaneler och är mycket tunna och böjliga, vilket gör dem lätta och enkla att hantera. Amorfa solpaneler tillverkades först genom att fästa tunt silikonmaterial på glas eller rostfritt stål, vilket gjorde dem stela. För att i stället göra dem böjliga och hållbara sätts i dag kisel mellan böjliga laminatmaterial. Det ger den ytterligare fördelen att panelerna kan fästas på nästan alla ytor. Tunnfilmspaneler är i själva verket så mångsidiga och estetiskt tilltalande att de helt kan ersätta traditionella takplattor eller ståltak.

En ytterligare fördel är att de är de billigaste panelerna för tillverkare och för konsument, eftersom de kräver minst kisel och har den enklaste tillverkningsprocessen. Det ger också den lägsta kostnaden per watt.

Men eftersom de är mycket tunna är amorfa solpaneler mer än 40 % mindre effektiva än mono- eller multikristallina paneler när det gäller att omvandla solens strålar till elektrisk kraft.

ERUF FÖRÄNDRAS –

STIMULERA ENERGIINVESTERINGAR I BYGGNADER

Tillgänglig och tillförlitlig energi till överkomlig kostnad är avgörande för att nå sammanhållningspolitikens mål. Genom högre energieffektivitet och genom att använda förnybar energi när man sociala, ekonomiska och miljömässiga fördelar och detta borde integreras i alla regionala utvecklingsstrategier.

Genom att använda sammanhållningspolitikens medel kan regioner stödja olika aktiviteter, däribland produktion och distribution av förnybar energi, FoU, rådgivningstjänster och energieffektivitet för offentliga byggnader, affärs- och industribyggnader. Men tills nyligen lämnade politiken begränsat utrymme för insatser på området för bostäder.

Som en del av de återhämtningsåtgärder som nyligen godkändes, har sammanhållningspolitikens centrala finansieringsmekanism – Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) – nyligen ändrats för att medge mer stöd till hållbar energi i fråga om bostäder. Alla medlemsstater kan nu investera upp till 4 % av det samlade ERUF-anslaget i energieffektivitet och förnybar energi inom bostadssektorn. Nationella myndigheter kommer att fastställa vilka kategorier av befintliga bostäder som är berättigade, så att stöd ges till social sammanhållning.

Utmaningen för sammanhållningspolitiken består nu i att uppmantra medlemsstater och regioner att till fullo använda sig av detta potentiella bidrag till jobb och energibesparing, genom att tillämpa politiken i praktiken.

EU:s politik för energieffektiva byggnader:

En ambitiös omstöpning av direktivet om byggnaders energi-prestanda håller på att diskuteras. Tillämpningsområdet har vidgats för att säkerställa att alla befintliga byggnader som genomgår större renoveringar uppfyller vissa krav på energieffektivitet. Energideklarationen blir även en verklig energimärkning för hus, som inkluderas i alla annonser om försäljning och uthyrning.

Varför är det viktigt att uppmantra högre energieffektivitet och förnybar energi inom bostadssektorn?

Byggnadssektorn svarar för omkring 40 % av EU:s slutförbrukning av energi och 36 % av EU:s CO₂-utsläpp, där bostadsbyggnader står för 2/3.

Hållbar energi inom byggnadssektorn kan stimulera investeringar och innovation, stärka konkurrenskraften och stödja jobben. Ökade möjligheter för sammanhållningspolitiska insatser inom bostadssektorn ger alla parter möjlighet att bli vinnare, särskilt i dessa tider av ekonomisk kris.

Investeringsbehoven är stora och resurserna begränsade. Hur kan sammanhållningspolitiken användas för att få optimalt genomslag?

Många olika offentliga ordningar kan resultera i energibesparing och främja förnybara energikällor. Finansiering kan tillhandahållas i många former (t.ex. lån, bidrag, garantier, skattelättnader, riskkapital osv.).

Regionerna uppmantras att utforska olika möjligheter att öka de tillgängliga resurserna och optimera verkan av sammanhållningspolitikens resurser.

Vad kan man ge för stöd till regionerna för att strukturera och genomföra offentliga ordningar som stödjer energieffektivitet och förnybar energi?

Regionerna kan använda sin budget för tekniskt bistånd för att ge vägledning när det gäller att inrätta offentliga ordningar. Regionerna bör undersöka både mekanismerna för att tillhandahålla finansiellt bistånd och de tekniska krav som garanterar att ordningarna leder till konkret energisparande.

Energiorgan och rådgivningscentra finns i många länder och kan stödja regionerna när det gäller att utforma lämpliga ordningar.

Framgångsfaktorer för av ERUF stödda ordningar för hållbar energi i byggnader

- Säkra budget för tekniskt bistånd.** För att sätta samman ett effektivt paket kan upplysning, utbildning, energirådgivare och metoder för att samla efterfrågan krävas.
- Anpassa ordningar** och definiera väl inriktade kategorier av berättigade bostäder. Till fullo engagera lokala grupper, marknadens aktörer och industrin för att uppfylla lokala villkor och krav från olika målgrupper.
- Undersöka möjligheterna till finansiella konstruktioner** – utreda en kombination av lån och bidrag för att öka volymen på de resurser som görs tillgängliga och optimera verkan av sammanhållningspolitikens resurser.
- Garanterar energibesparingar** – integrera intyg och bestämmelser för att följa och verifiera energibesparingar i linje med direktivet om byggnaders energiprestanda.
- Utnyttja synergieffekter mellan offentligt och privat** – utforska möjligheterna att engagera olika relevanta institutioner, partnerskap med grupper inom det civila samhället, däribland kraftbolag och finansinstitutioner.
- Uppmantra kompletterande stöd till förnybar energi** för att svara mot resterande energibehov.

SAMMANHÅLLNINGSPOLITIKENS STÖD TILL HÅLLBAR ENERGI: 2007–13

Vindenergi	788 miljarder euro
Solenergi	1,1 miljarder euro
Biomassa	1,8 miljarder euro
Vattenkraft, geotermisk energi m.m.	1,1 miljarder euro
Energieffektivitet, kraftvärme, energihushållning	4,2 miljarder euro
Summa	8,9 miljarder euro

Här visas inte genomslaget för ändringen av ERUF-förordningen, som sannolikt kommer att öka insatserna inom bostadssektorn.

AGERA TILLSAMMANS

KRING KLIMATFÖRÄNDRING

När kommissionen fokuserar på politik som syftar till att minska framtida utsläpp och utarbetar program för att hantera konsekvenserna av redan gjorda utsläpp, kompletteras detta arbete av en rad olika organisationer och företag. Målet de alla har gemensamt är att våra framtida resultat på miljöområdet ska bli bättre än hittills.

Vägen fram till Köpenhamn – Europeiska kommissionens perspektiv

Eftersom klimatförändringen är ett så oerhört stort problem, är de flesta generaldirektoraten inom kommissionen engagerade i att ta itu med konsekvenserna av den globala uppvärmningen sådana de framstår i dag och utför arbete för att hjälpa medlemsländer att anpassa sig till framtida extrema förhållanden och kämpa för att minska utsläppen i dag.

Panorama talade med **generaldirektoratet för miljö** för att få en bild av vilka prioriteringarna är i detta kritiska skede – förberedelserna inför Förenta nationernas klimatkonferens (COP15) som hålls i Köpenhamn i december.

Köpenhamnskonferensen är särskilt viktig, eftersom man där ska slå fast insatsreglerna för kampen mot klimatförändringen när Kyotoprotokollet löper ut 2012. Enligt protokollet är endast industriländer förbundna att minska sina utsläpp och med i genomsnitt 5,2 % under nivån 1990 senast 2012. Den minskningen räcker inte på långa vägar för att hålla sig inom begränsningen på en höjning av temperaturen med 2 °C, så en ny internationell överenskommelse krävs om mer långtgående globala utsläppsbegränsningar för perioden efter att Kyotomålen löper ut 2012.

EU:s konkreta och rättsligt bindande åtaganden om utsläppsbegränsningar har gjort att man är ledande i världen bland regeringar. Vid Europeiska unionens vårtoppmöte 2007 enades medlemsstaterna enhälligt om att enligt lag vara skyldiga att senast 2020 unilateralt minska utsläppen med 20 % jämfört med 1990 – och man var beredd att gå upp till 30 % om andra länder hakade på.

Man har lagt fram tydliga förslag för att nå en global överenskommelse om att stabilisera och därefter minska utsläppen, varvid de tre huvudprioriteringarna är följande:

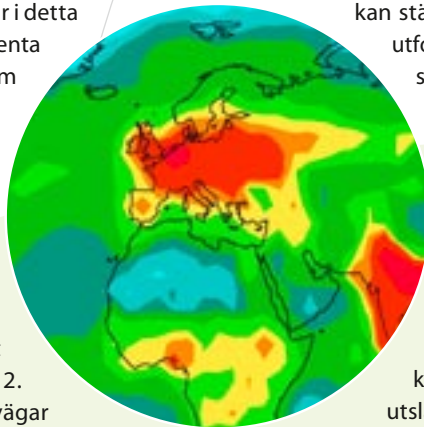
- Mål som uppfylls av utvecklade länder och relevanta åtgärder som vidtas av utvecklingsländer.

- Ta itu med frågan om finansiering av utvecklingsländers åtgärder (både för att dämpa utsläppen av växthusgaser och för att anpassa sig till klimatförändring).
- Bygga upp en effektiv global marknad för koldioxid.

Inom EU-27 har utsläppen av växthusgaser minskat med 9,3 % jämfört med 1990.

För Europeiska kommissionen blir en av de avgörande faktorerna hur man ska finansiera stödet till utvecklingsländerna, från vilka man hoppas se ett meningsfullt bidrag. De bör så snart som möjligt börja minska ökningstakten för sina utsläpp och sedan sänka sina utsläpp i absoluta termer från 2020–2025. Med dagens förutsättningar kommer utvecklingsländerna att 2020 stå för 50 % av de globala utsläppen.

Många politiska alternativ där fördelarna kan vara större än kostnaderna står öppna för utvecklingsländer, till exempel genom att öka energieffektiviteten, främja förnybar energi, förbättra lokal luftkvalitet eller fånga upp metan från källor som deponier som en billig energikälla. Denna politik kan stärkas genom att dela god praxis i fråga om utformning av politik och planering jämte tekniskt samarbete. EU kommer att fortsätta att öka sina samarbetsinsatser i detta avseende.

Det finns ett tydligt behov av att hitta en väg för att hjälpa utvecklingsländerna att genomföra de centrala förändringarna, genom att stödja deras ekonomier och Europeiska kommissionen hoppas att ett omfattande paket för att hjälpa de fattigaste länderna ska finnas på bordet. Man ser ett klart behov av att fastställa hur minskningar av utsläppen ska finansieras och hur mycket pengar som behöver spenderas under till en början de närmaste tre åren och sedan komma fram till hur mycket som behövs under påföljande år. Vilka belopp det handlar om kan inte avgöras förrän man vet vilken politik som ska genomföras.

Även forskning och utveckling är en viktig komponent för att hjälpa utvecklade länder och utvecklingsländer att jobba ihop. EU-budgeten för klimat-, energi- och transportforskning väntas öka igen efter 2013, liksom varit fallet för gemenskapens sjunde ramprogram för forskning.

När man frågar dem om de är optimistiska, påpekar kommissionen att om vi ska ha en rimlig chans att hålla den genomsnittliga temperaturökningen under 2 °C, så måste toppen för utsläppen av växthusgaser nås före 2020 och därefter senast 2050 ha minskats med 50 % jämfört med 1990 års nivå. Görs ingenting kommer medeltemperaturen sannolikt att stiga med 4 °C detta århundrade – något som, hävdar de, helt enkelt inte får ske.

Om den gör det eller inte kan mycket väl avgöras i december.

Beslut som grundas på tillförlitliga data

Med insatser som är så höga måste förhandlingarna grundas på enhetliga och tillförlitliga data. Det är här Europeiska kommissionens **Gemensamma forskningscenter (JRC)** kommer in. Centret har sitt högkvarter i Bryssel, men finns även närvarande på olika platser runt om i Europa, däribland Ispra i Italien och Sevilla i Spanien. Det har sitt ursprung i kärnforskningens begynnelse, men på 60-talet vidgades dess mandat till att omfatta ett bredare spektrum av frågor, bland annat miljö och ekonomi.

Den här bakgrunden betyder att JRC:s enhet för klimatförändring har idealiska förutsättningar för att utveckla och analysera de senaste datormodellerna och bygga upp korrekta scenarier för klimatförändring. De data man genererar används av bland annat Förenta nationerna och olika direktorat inom kommissionen. Dr Frank Dentener från enheten redogör för centrets roll: "Vi vill att alla centrala beslutsfattare och förhandlare ska ha tillgång till samma data. Från USA till Japan och Kina analyserar vi utfallen av modeller för klimatförändring, för att säkerställa att data är jämförbara."

Inför Köpenhamnmötet jobbar flera av JRC:s institut hårt med att utarbeta scenarier för energianvändning och jordbruk, för att bara nämna ett par. De prognoser de ger upphov till kommer att visa vad som måste göras för att uppnå utsläppsmål, vilka som är de bästa och de sämsta aspekterna av vissa förslag och hur man fördelar bördan mellan länder och världsregioner.

Verktygen man använder är satellitbilder, datormodeller och avancerad kvantitativ dataanalys. Utfallet blir att när världens ledare möts i Köpenhamn, så kommer deras diskussioner i allt högre grad att grundas på oberoende, öppna och jämförbara data – som de som JRC:s enhet för klimatförändring tillhandahåller. Det blir lättare att urskilja eventuella kryphål eller avvikelser.

Vindkraft till havs – radikalt ändrade attityder

Medan beslutsfattarna avgör vår planets framtid, gör ett projekt som stöds genom regional finansiering vad det kan för att åstadkomma förändring i dag.

Projektet **POWER cluster** är inriktat på några av de viktigaste utmaningar som utvecklingen av vindkraft till havs i Nordsjöregionen ställs inför: social acceptans, företagsamarbete och kompetensutveckling. Efter hand som klimatförändringen

vinns erkännande som ett problem som måste bringas under kontroll, upplever projektet början till en attitydförändring inom olje- och gasbranschen i riktning mot förnybar energi, särskilt inom sektorn för vindkraft till havs.

För att främja denna kommunikation och detta samarbete sammanför projektet sektorerna vid konferenser och mässor. Man hoppas också få finansiering för en studie för att undersöka olje- och gasindustrins erfarenheter från Nordsjöregionen. Särskilt vill man titta på olje- och gasbranschen i Storbritannien, Norge och Danmark, reflektera över vilka erfarenheter denna har och vilka koncept som kan överföras till sektorn för vindkraft till havs i partnerregionerna i Danmark, Tyskland, Norge och Storbritannien.

Framsteg på lång sikt och utformning av politiken

Projektet har gett positiva resultat i alla inblandade länder – en erfarenhet som har potential att tas upp vid beslutsfattande på nationell och internationell nivå. Den brittiska regeringens samråd inför dess vitbok om energi blev informerat om projektet, liksom översynen av Erneuerbare-Energien-Gesetz (lagen om förnybara energikällor) i Tyskland.

Projektet POWER cluster har även haft ett nära samarbete med projektet BALTCOAST i Östersjöområdet och utrett vad som snabbt håller på att bli en central fråga vid administration av fysisk planering i havs- och kustområden. Man samarbetade kring ett ramverk för internationellt samordnad användning av vattenområden till havs, konceptet som ligger bakom ett transnationellt fysiskt register och strategi för användning.

Löptid	01/07/2008 – 30/06/2011
Total bidragsberättigad budget	5 miljoner euro
ERUF-bidrag	2,3 miljoner euro

Länkar till Europeiska kommissionen

Generaldirektoratet för regionalpolitikets hemsida
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_sv.htm

Strategisk plan för energiteknik
http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm

Europas miljöhuvudstäder
http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

ERUF-förordning efter ändringen om energieffektivitet
<http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=COD/2008/0245>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:126:0003:0004:EN:PDF>

http://www.greenovate-europe.eu/content/press_release

EU-länkar om klimatförändring

http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

<http://ec.europa.eu/environment/climat/campaign/index.htm>

http://ec.europa.eu/climateaction/index_sv.htm

Länkar till projekt och organisationer som nämns i detta nummer

Ekonomerna Jeremy Rifkin förklarar begreppet en tredje industriell revolution
<http://www.foet.org/lectures/lecture-hydrogen-economy.html>

<http://thirdindustrialrevolution.ning.com/>

Odersun – tunnfilmssolceller
<http://www.odersun.de/index.php?lang=en>

INCENDI-projektet – bekämpning av skogsbränder
<http://www.interreg3c.net/pdfdata/3S0132R.pdf>

La Réunion – lösning med solceller för energiberoende
http://ec.europa.eu/environment/etap/inaction/showcases/france/415_en.html

Gemensamma forskningscentret
<http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm>

ESPACE-projektet – Europeisk rumslig planering: anpassning till klimatförhållanden
<http://www.espace-project.org/>

POWER cluster-projektet
<http://www.power-cluster.net/>

Koldioxidneutral forskningsstation i Antarktis
www.antarcticstation.org

POWER cluster-projektets nyhetsbrev
<http://www.power-cluster.net/Newsandevents/POWERclusternewsletter/tabid/694/Default.aspx>

Program för Nordsjöregionen
<http://www.northsearegion.eu/ivb/home/>

Popakademie
<http://www.popakademie.de/index.php?id=1115>

Swansea University, centrum för nanohälsa
<http://www.swan.ac.uk/nanohealth/>

Musikpark Mannheim
<http://www.musikpark-mannheim.de/web09/>

Information om efterhandsutvärdering kan hittas på:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/rado2_en.htm

Europeiskt center för förnybar energi
<http://www.eee-info.net/cms/>

Regionalpolitiska nätverksorganisationer

<http://www.interreg4c.eu/>

<http://www.espon.eu/>

<http://urbact.eu/>

Andra användbara länkar

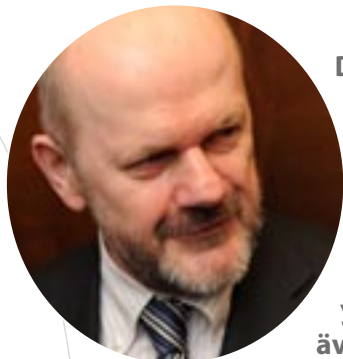
Kul grön webbplats för nätverk:
<http://www.play4climate.eu/index.php?lang=en>

Länk till viktiga webbplatser för nästa nummer

GD Regios nätverk Inform
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/index_en.cfm

EN NY KOMMISSIONSLEDAMOT TAR ÖVER

REGIONALPOLITIK – PRESENTATION AV DR PAWEL SAMECKI

Dr Samecki har en bakgrund inom ekonomi och har innehaft befattningen som chef för den internationella avdelningen på Polens nationalbank, där han ansvarade för bankens yttre förbindelser. Han har även varit Polens suppleant i Världsbankens styrelse, ledamot av Ekonomiska och finansiella kommittén (under Ecofinrådet) och ledamot av Europeiska centralbankens kommitté för internationella relationer.

Med egna ord ...

”Europeisk regionalpolitik främjar en balanserad utveckling inom unionen och syftar till att minska sociala och ekonomiska skillnader mellan dess regioner.

Politiken är starkt inriktad på mindre utvecklade områden och investerar inom hela EU för att stärka den inre marknaden och

ge våra medborgare möjlighet att, oavsett var de bor, fullt ut kunna få glädje av ekonomisk integration. För att stärka Europas globala konkurrenskraft investerar politiken i modernisering av infrastruktur, innovation, stöd till små och medelstora företag och i den ’gröna ekonomin’.

Regionalpolitiken hjälper regioner att växa och skapa jobb, genom att optimera deras starka sidor och potential. Politiken utgör även ett viktigt instrument för att stödja den reala ekonomin i dessa kristider.

Som kommissionär med ansvar för regionalpolitik ser jag två huvuduppgifter framför mig. För det första att fortsätta förenkla politiken och att påskynda projektgenomförandet ute på fältet, för att regioner ska kunna skörda hållbara fördelar på lång sikt. För det andra att utarbeta ett referensdokument om politikens väg framåt, genom att bygga på den diskussion min företrädare, kommissionär Danuta Hübner, tagit initiativ till. Jag är starkt övertygad om att denna politik behöver fortsätta att utvecklas, för att säkerställa att EU:s regioner står rustade att möta de utmaningar vi står inför i dag och de kommande åren.”

Efterhandsutvärdering

De första resultaten av efterhandsutvärderingen av den europeiska sammanhållningspolitikens program 2000–2006 föreligger. GD Regio inledde utvärderingen av ERUF 2007, med 12 sammanhörande arbetspaket kring olika aspekter av policyn. Detta kommer att kulminera i en sammanfattning som publiceras i början av 2010. En utvärdering av Sammanhållningsfonden inleds inom kort och resultaten kommer under 2011.

Målsättningen för utvärderingarna är att generera belägg för politikens verkan och att förstå vad som fungerar, vad som inte gör det och varför. Beläggen diskuteras av kommissionen, medlemsstater, regioner och andra intressenter, för att politiken i framtiden ska kunna förbättras.

I juni 2009 uppmanade GD Regio utvärderare av tre arbetspaket att lägga fram sina rön rörande genomförandesystem, ERUF:s effekter på kön och demografi samt effektivitet för större projekt. Utfrågningen engagerade företrädare för medlemsstater och akademiker. Detta är början på en diskussion som kommer att fortsätta under Open Days (om miljö, transporter och Urban-programmen) och andra evenemang senare under året.

Parlamentets REGI-utskott

Vilka de nya ledamöterna är av parlamentets REGI-utskott har nu tillkännagivits. Utskottets ordförande blir Danuta Hübner, före detta kommissionsledamot med ansvar för regionalpolitik. Vice ordförande: Georgios Stavrakakis, Markus Pieper, Feliz Hyusmenova och Michail Tremopoulos.

Utskottet har ansvar för både regional- och sammanhållningspolitik, särskilt:

- Europeiska regionala utvecklingsfonden, Sammanhållningsfonden och de andra instrumenten inom unionens regionalpolitik,
- bedömning av genomslaget av annan unionspolitik för ekonomisk och social sammanhållning,
- samordning av unionens strukturinstrument,
- yttersta randområden och öar jämte gränsöverskridande och interregionalt samarbete samt
- relationer med Regionkommittén, interregionala samarbetsorganisationer och lokala och regionala myndigheter.

Panorama tar i varje nummer reda på hur två projekt ter sig utifrån det perspektiv de människor har som leder dem. Vi tittar på ljusare och mörkare sidor av att leda ERUF-finansierade projekt: identifiera problemen och dela lösningarna.

PROJEKT

1

POPAKADEMIE INIFRÅN

Mannheim hyser inte bara den 2 000 m² stora Musikpark, utan även det enda tyska universitet som erbjuder kurser på kandidatnivå i modern musik – Popakademie, universitetet för populärmusik och musikföretagande. För detta nummer av Panorama besöker vi Popakademie – ett systerprojekt till Musikpark, som är vårt vanliga besöksmål.

Fakta och siffror

ERUF-bidrag: 2,6 miljoner euro
Nationell medfinansiering: 776 000 euro

Mannheim – en stad som uppfunnit sig själv på nytt

När Mannheim ställdes inför problemet hur man skulle klara övergången från industriellt centrum till en stad baserad på en modern och bärkraftig ekonomi, var man förutseende nog att satsa på musikbranschen och i dag hyser man både Musikpark och Popakademie. Övergången från tillverkning till musik var en plan som dåvarande kulturborgmästaren och i dag stadens borgmästare, Dr Kurz, kom på.

Staden är lämpad att klara en annan tonvikt, enligt vad Udo Dahmen, rektor för Popakademie, förklarar: "Musiker har alltid haft ett gott öga till Mannheim och några av Tysklands främsta artister bor här". Myndigheterna inser vikten av talang, tolerans och teknik. Staden har talangen och det sätt man absorberat den största gruppen av turkiska immigranter i Tyskland utanför Berlin på, och att man hyser omkring 160 olika nationaliteter, är ett belägg för toleransen. Så nu främjar man tekniken och det är där Popakademie och det tillhörande projektet Musikpark kommer in.

Hård konkurrens om kursplatserna på Popakademie

Med omkring 700 förhoppningsfulla som är ute efter 200 platser, slår Popakademie bara upp portarna för de bästa: "Vi söker de mest begåvade, de med något särskilt," säger Dahmen. Popbranschen är annorlunda och universitetet väljer bara ut dem man anser har den insikt som krävs för att kunna hantera den.

Tittar man på vad som erbjuds får man en förklaring till universitetets popularitet: Man har två kurser: kursen i musikföretagande är rätt väg för evenemangs- och förlagschefer och omfattar marknadsföring och artistutveckling. Tysklands största skivbolag, Universal, har flyttat sitt utbildningsprogram från Berlin till Mannheim och fakulteten jobbar även med MTV, Sony och AOL. För dem som är mer intresserade av att stå på scen, erbjuds också en kurs i utformning av popmusik. Kursen har till syfte att stödja artisters kreativa utveckling, men ger dem även en ordentlig grund inom företagande – de som går ut från Popakademie lär kunna undvika att hamna i händerna på

skrupellösa managers. Universitetet ligger i takt med tiden och erbjuder slutligen även en kurs i hantering av digitala innovationer, som ger de studerande ingående kunskaper om den digitala industrin, immaterialrättsfrågor och Internetmarknadsföring. Kursen ingår i utbudet från fakulteten för företagande.

"Det faktum att vi är ett självständigt universitet betyder att vi kan vara flexibla och hålla samma takt som den bransch vi förbereder våra studerande inför," säger Dahmen.

Och de tre åren lönar sig. Två studenter är på turné med den brittiska sångerskan Sarah Brightman, en annan har en mix på USA:s 40-topp-lista och 90 % av de första som utexaminerats från linjen med företagsinriktning har fast anställning. För musiker är det svårare att bedöma läget, men det verkar som om 85 % är sysselsatta i den bransch de valt.

Driva Popakademie

Ett tecken på universitetets popularitet är också att man ska bygga ut den ursprungliga byggnaden och lägga till två våningar för att hysa påbyggnadskurser. "Det står klart att vi måste gå i den riktningen," förklarar han.

Dahmen är ganska tydlig med att akademin aldrig skulle ha kommit till stånd utan hjälpen från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Finansieringen till universitetets huvudbyggnad uppgick till 1,7 miljoner euro och man får nu en andra byggnad, som fått närmare en miljon euro från ERUF. Inalles har det 2 500 m² och hyser repetitionslokaler och studior med den senaste tekniken. "En privat investerare skulle aldrig investera i den här omfattningen och ändå måste ett universitet investera i forskning. Kvaliteten på utrustning och anläggningar är avgörande," säger Dahmen.

Akademin är ett offentligt-privat partnerskap, där 75 % ägs av staden och resten delas mellan en grupp företag. Bland sponsorerna finns BASF. "Vi har nära kopplingar till dem. De har 32 000 anställda och har alltid känt ett behov av att investera i sina arbetstagare. Det får ofta formen av kulturella aktiviteter, bland annat konserter," förklarar Dahmen.

Trots att han är säker på att stödet varit avgörande för initiativets framgång, är Dahmen också övertygad om att processen för att ansöka om europeisk finansiering skulle kunna förenklas. "Jag behöver ha flera kontorsanställda bara för att hålla ordning på allt pappersarbete," säger han. Och även om pappershanteringen kan bli omfattande, kan det innebära en prövning bara att få projektet att passa in i ramen för vad EU är ute efter att finansiera. "Ibland kan vi inte bara låta projektet tala för sig själv. Kanske för att det här är ett ovanligt arrangemang, känns det som om jag ofta måste forma det vi håller på med efter en uppsättning i förväg fastställda kriterier."

Toppmodern byggnad nu godkänd

Bekräftelsen i början av juli innebär att uppförandet av en toppmodern byggnad som ska hysa CNH inleds senare i år. 34 miljoner euro ska investeras i institutet för biovetenskap, varav Europeiska regionala utvecklingsfonden under konvergensmålet bidrar med 14,8 miljoner euro. Panoramas vanliga kontaktperson, Dr Tim Claypole, är medlem av verkställande kommittén och har fullt upp med att få siffrorna att gå ihop. "Det är fantastiskt att kunna sätta i gång och känna att nästa fas är säkrad," säger han. "Nu måste vi förvissa oss om specifikationerna och om hur man fördelar budgeten bäst."

Medan byggnaden fortfarande bara fanns som en möjlighet på papper var det inte fråga om exakta antalet ventilationskanaler eller hur golvytan skulle fördelas på kvadratmetern när. Men när den nu håller på att förvandlas från ett arkitektkoncept till ett konkret byggprojekt, blir plötsligt varje schakt viktigt och exakt rumsstorlek avgörande. "Jag känner till fall där stora industrianläggningar har byggts en gnutta för små för den utrustning de varit avsedda att hysa," säger Claypole.

Nu när de har en klarare bild av vad de behöver, ändras specifikationerna något – större renare rum och extra ventilation kan driva upp kostnaden och Claypole bollar med svaren från upphandlingen. "Vissa kan vara upp till 30 % lägre än det högsta anbudet, men då måste man tänka på risken för dolda kostnader. Så något som ser billigare ut på papperet skulle kunna visa sig dyrare i det långa loppet."

Det kommer att bli två krävande år, men sedan kommer universitetet att kunna visa upp ett center för biovetenskap vars like inte finns i hela Europa.

Gammal budget, nya medel – fördelningen revideras

När finansieringen har öronmärkts och det sedan tar två år tills det går i lås, kan man vara säker på en sak – siffrorna kommer att vara inaktuella och det blir till att räkna om budgeten. "Det handlar om att utrustningen ska stämma överens med vad som ska levereras," förklarar han. Claypole har ansvar för att bistå ett visst antal företag och för att ta fram vissa produkter och han koncentrerar sig på att få in den prioriterade utrustning som krävs för att nå de målen.

Han blev mycket positivt överraskad av att en del av den utrustning som behövs gick att hitta på Ebay. "Eftersom det handlar om en auktion med konkurrerande bud uppfyller vi EU-bestämmelserna och resultatet blir bra maskiner till utmärkta priser." Även om man räknar in kostnaden för reparationer blir utrustningen ändå billigare än om man köper nytt. "Med dagens ekonomiska förutsättningar går specialiserade tillverkare av halvledarkretsar i konkurs eller över till andra processer, så det dyker upp överraskande delar," säger Claypole. I ett läge när

Genom att sammanföra den akademiska världen, den privata sektorn och den brittiska hälso- och sjukvårdsmyndigheten, arbetar CNH på att tillämpa nanoteknik för att upptäcka sjukdomar och identifiera lämpliga behandlingar.

Fakta och siffror

Drygt 21 miljoner euro ska inom ramen för konvergensmålet investeras i Centret för nanohälsa. Finansieringen började 2009 och löper över fem år.

han har fullt upp med att få ambitionerna att rymmas inom budgetramarna, är den här källan till material ett lyckokast.

Även om finansieringen kanske är spikad, är det aldrig lätt att hitta rätt människor att anställa till teamet. När det handlar om att hitta människor på området tryckt elektronik på plast, kan behovet av specialister utgöra en utmaning. Projektet har rekryterat några av medlemmarna, men sökandet pågår efter fler och trevare ligger ute i USA och på andra ställen. Med Claypoles ord: "Vi måste snoka reda på och locka fram dem vi behöver".

En befattningsbeskrivning – förvandla koncept till verklighet

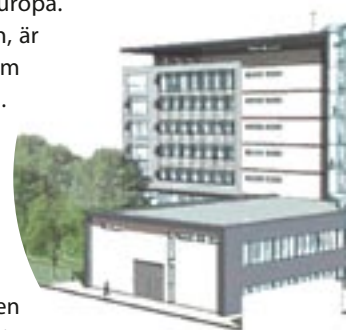
De som rekryteras kommer att spela en central roll för att utveckla den senaste tekniken i Europa.

Medan universitetet utvecklar koncepten, är det centret för nanohälsa som fungerar som kopplingen mellan teori och massproduktion. Centrets uppgift är att ta en idé som utvecklats i teorin och förvandla den till en produkt. Sedan tillämpar företag de koncept som dokumenterats vid centret inom massproduktion.

Tillsammans med Holst-institutet i Eindhoven tittar Claypoles team även på lågenergibelysning. Detta finansieras inom ramen för EU:s sjunde ramprogram för forskning och rör arbete med Philips om tryckt polymerbaserad elektronik som ett alternativ till kisel. "En av de verkligt intressanta utvecklingslinjerna blir möjligheterna att integrera polymerelektronik på det medicinska området," säger han.

För Claypole är det utforskandet av avancerad teknisk teori genom att dela kunskaper mellan forskningsinstitut som gör det mödan värt att hantera byggfirmorna.

"Att utveckla något genom att samla kunnande och sedan få ut tekniken ur labben och ut på företag, som man sedan visar hur de själva kan tillverka en vara, är vad det hela handlar om," förklarar han.

KOMMUNIKATION – BRA FÖR PLANETEN

Kommunikation – bra för planeten

Klimatförändringsagendan har integrerats i alla aspekter av EU:s regionalpolitik och utgör en central del av hur program fungerar och samverkar med varandra. Olika nätverk och program täcker olika aspekter av regionalpolitiken och hjälper människor att slå samman sina kunskaper och skapa gemensamma kopplingar till skilda slags investeringar. I detta nummer av Panorama tittar vi på ESPON, URBACT och INTERREG.

ESPON (European Spatial Planning Observation Network – nätverket för att följa europeisk rumslig planering)

Tre viktiga aspekter av ESPON:s arbete rör klimatförändring. Det övervakar klimatförändringens konsekvenser för olika landskapstyper runt om i EU, säkerställer att klimatförändringen byggs in i beslutsfattande och stödjer projekt för förnybar energi.

”Klimatförändringen utgör en integrerad del av programmet ESPON 2013, eftersom den utgör en global tendens som påverkar territoriell utveckling i hela Europa,” säger Peter Mehlbye, chef för ESPON:s samordningsenhet. ”Vårt klimatförändringsprojekt kommer att titta närmare på klimatförändringens konsekvenser för regional konkurrenskraft och sammanhållning för olika typer av territorier och för Europa som helhet.”

Städers framtida inriktning (FOCI)

ERUF-finansiering: 748 000 euro

Sammanlagd budget: 999 000 euro

Löptid: september 2008 – september 2010

I denna studie tittar ESPON på hur stora städer och tätorter utvecklas och vilka konsekvenser detta får för miljön. Stora stadsområden utgör fokuspunkter för ekonomisk tillväxt och är avgörande för Lissabonstrategins mål med jobb och förbättrad levnadsstandard. Samtidigt betraktas de med större oro av dem som genomför politik knuten till hållbarhet, som Leipzig-stadgan om hållbara städer.

FOCI-studien kommer att titta på miljökonsekvenserna av cityutveckling, men även i högsta grad på tillväxten i utkanten av stadsområden och de utmaningar detta ger upphov till. Tidigare erfarenheter av städers

RegEnergy

Fakta och siffror:

- ERUF-bidrag: 831 000 euro
- Sammanlagd budget: 1,2 miljoner euro

Pågick mellan april 2005 och september 2007

Ta en titt på din värmepanna – något att tänka på om hur man måste utveckla värmesystem i Europa. Vi ser i dag en stigande efterfrågan på uppvärmning och kylning, vilket avspeglar klimatfaktorer och förväntningar om högre levnadsstandard. Men denna efterfrågan driver också upp kostnaderna och innebär att miljökriterierna för våra viktigaste energikällor kommer upp till prövning.

RegEnergy, en av finalisterna i RegioStars 2009, hjälper alla inom värmesektorn att få glädje av innovativa tankar och ny teknik över hela EU. Det är ett informationsnätverk som sammanför 18 partner i 11 länder för att främja en trygg försörjning av förnybara energikällor och samtidigt minska regionala skillnader rörande energiförsörjning och energianvändning.

Projektets viktigaste målsättningar:

- Skapa ett nätverk av regioner som är innovatörer på området uppvärmning och kylning.
- Sprida god praxis och information om tillgänglig finansiering och stödda återskapande av projekt i andra områden.
- Identifiera innovativa kommunala testfall och politiska föregångsexempel som syftar till en hållbar omstrukturering av värmesektorn.

Bland människor man försökte nå ut till fanns kommunala och regionala beslutsfattare och planeringsansvariga, regionala och kommunala energiförvaltningar och energibolag, regionala utvecklingsmyndigheter och -organ samt sådana som kunde främja möjligheterna till spridning till andra områden, som kommunala och regionala sammanslutningar.

En påtaglig framgång utgjordes av att man utvecklade ett webbverktyg för kommunala och regionala beslutsfattare, reg-energy.org, för att hjälpa dem att söka efter exempel på god praxis i fråga om politik och finansiering och för att ta fram bra sätt att praktiskt tillämpa principer för hållbara uppvärmnings- och kylningsprojekt i sina respektive regioner och samhällen.

utbredning kommer att kombineras med nya koncept om hållbarhet, för att främja stadsutveckling som är positiv för ekonomin och miljön.

ReRISK

Denna tvååriga studie är inriktad på möjligheter att utveckla flerförnybara energikällor. Bakgrunden till projektet är stigande priser på energi och eventuell brist på energi och det tar upp

ERUF-finansiering: 524 000 euro

Sammanlagd budget: 700 000 euro

Löptid: juli 2008 – juli 2010

de hållbarhetsmål EU-ministrarna enades om i den territoriella agendan 2007. Det kommer att ge välgrundade och balanserade belägg för de regionala konsekvenserna av stigande bränslepriser och hur detta i sin tur påverkar konkurrenskraft och sammanhållning för Europas regioner på lång sikt.

URBACT

På området stadsutveckling ser URBACT till att projektens huvudpartners har möjlighet att kommunicera och utbyta information när de tillämpar innovativa idéer inom sina egna specialiserade projekt.

Själva arbetet ligger helt i händerna på städer som får EU-finansiering och prioriteringarna fastställs av lokala grupper och företag. URBACT träder in högre upp i den politiska beslutsgången och finansierar 28 nätverk som skapar kommunikationsmöjligheter mellan 181 städer och 5 000 deltagare över hela EU och i Norge och Schweiz. Alla nätverk omfattar ekonomiska, sociala och miljörelaterade teman och leds av en organisation som huvudpartner och en ledande expert.

INTERREG IVC

ERUF-budget: 321 miljoner euro

INTERREG-programmen fortsätter att visa vägen inom samarbete mellan regioner och medlemsstater, som en del av EU:s engagemang för att uppnå högre mervärde för skattebetalarna. Just detta program är inriktat på innovation och miljö för 2007–2013 och är nära knutet till fokuseringen på EU-nivå på hållbar tillväxt, innovation och sysselsättning, mer känt som den omarbetade Lissabonstrategin. En del av dess förtjänst består i ett ömsesidigt kunskapsutbyte, medan i andra fall mindre erfarna regioner kan paras ihop med mer avancerade. Framför allt lägger detta samarbete tonvikt vid bästa praxis i fråga om att leda gängse utvecklingsprogram. "Mot bakgrund av att klimatförändringen inte respekterar några gränser, står

det klart att interregionalt samarbete kan tillföra mervärde," säger Michel Lamblin, programchef för INTERREG IVC. "Regioner kan dela erfarenheter, överblicka framsteg som redan tidigare gjorts och utforma den lämpligaste reaktionen för sin region. För de regioner som berörs innebär det helt klart att man sparar tid och pengar."

INTERREG IVC-projekten kännetecknas av två breda teman. För det första de som rör innovation och kunskapsekonomin och för det andra projekt som rör miljöskydd och skydd mot risker. Inom ramen för denna andra kategori faller många banbrytande frågor, däribland den senaste skogsförvaltningen och förnybara energikällor.

FUTUREforest

Skogar spelar en central roll för att upprätthålla miljömässig balans och kan även vara vägen till många förbättringar. Projektet FUTUREforest sammanför skogsförvaltande myndigheter i åtta regioner för att dela information kring många praktiska frågor, som att bredda den biologiska mångfalden, förbättra vattenbalans och markstruktur och att bygga upp intäkter från skogsprodukter. Deras samarbete kommer att höja nivån för god praxis bland dem och ge strategisk vägledning för framtida politiska beslut. Inalles finns 1,9 miljoner euro (ERUF 1,5 miljoner euro) över tre år tillgängligt för detta projekt.

RegioClima

Klimatförändringar förekommer antingen vi gillar det eller inte och projektet RegioClima får ut något positivt av denna utmaning genom att finna sätt att anpassa sig till förändringarna. Något mindre än två miljoner euro (ERUF 1,6 miljoner euro) har avsatts för projektets åtta partner, för att de ska identifiera hur man bäst hanterar klimatförändring och hur man bygger in nya angreppssätt i sina nya regionala utvecklingsprogram.

FÖRRA NUMRET

Förra numret av Panorama behandlade EU-strategin för Östersjöregionen. Östersjön har 8 000 km kust som delas mellan åtta EU-medlemsstater och dess miljöförhållanden fortsätter att försämrans. I juni 2009 godkände kommissionen EU-strategin för Östersjöregionen, som har till syfte att göra denna unika del av Europa miljömässigt hållbar, välmående, tillgänglig och attraktiv samt säker och trygg. Strategin utgör också ett viktigt första steg mot ett regionalt genomförande av den integrerade havspolitik. Även om strategin som sådan inte har någon egen finansiering, kommer mer än 44 miljarder euro att avsättas för Östersjön inom ramen för EU:s regionalpolitik och annan EU-finansiering under perioden 2007–2013. Nya projekt ska samordna arbetet för ett stort antal inblandade människor och organisationer runt om i området. Projekten rör många aspekter av det dagliga livet i regionen och kommer exempelvis att bidra till att minska de höga halterna av föroreningar i havet, förbättra transportsystem och energinät och stärka skyddet vid större nödlägen till havs och lands. EU-strategin för Östersjön har skickats till parlamentet och rådet för diskussion och beslut.

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

NÄSTA NUMMER

Nästa nummer kommer att handla om att kommunicera EU:s regionalpolitik. En ökad öppenhet och synlighet för politiken har redan utgjort en viktig del av reformeringen av sammanhållningspolitiken 2007–2013. I vårt nästa nummer av Panorama kommer vi att visa på innovativa och lyckade exempel på kommunikationsverksamhet runt om i EU:s 271 regioner. Hur man framgångsrikt kommunicerar med en begränsad budget, använder senaste media på bästa sätt, vilka kraven på kommunikation är och skälet till att kommunikation är så viktigt för regionalpolitiken, är alla frågor som kommer att behandlas. Två regionala journalister berättar om vilken slags information de behöver för att kunna föra fram era berättelser och en kommunikationsansvarig för ett program med ansträngd budget delar med sig av idéer om hur man drar till sig medias uppmärksamhet.

Skriv till regio-panorama@ec.europa.eu och berätta om dina mest framgångsrika kommunikationsinsatser eller tala bara om för oss vilka delar av regionalpolitiken som just nu kräver din uppmärksamhet.

DATUM	HÄNDELSE	PLATS
1 oktober 2009	Konferens: Hur stödjer sammanhållningspolitik landsbygdsutveckling? http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm	Bryssel (BE)
5–8 oktober 2009	Open Days – Europeiska veckan för regioner och städer: Globala utmaningar – europeiska svar http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/	Bryssel (BE)
15 oktober 2009	Svenska ordförandeskapets konferens om miljö, klimatförändring och säkerhet – Möta utmaningarna http://www.se2009.eu/konferens_om_miljo_klimatforandringar_och_sakerhet/sv/moten_nyheter/2009/10/15	Stockholm (SE)
15 oktober 2009	Seminarium: Sammanhållningspolitik, innovation och Östersjöstrategin på lokal nivå http://www.in.ee/	Tallinn (EE)
15–16 oktober 2009	Internationell konferens: Ekologiskt nätverk i Alperna – en reaktion på klimatförändring som bevarar den biologiska mångfalden? http://www.alparc.org/event-calendar/events-of-alparc	Berchtesgaden (DE)
27–29 oktober 2009	Internationellt symposium: Strategier för anpassning till klimatförändringar i Europas regioner http://www.regional-climate.eu/	Düsseldorf (DE)
30 oktober 2009	Seminarium: Tillväxt och konkurrenskraft genom förnybara energikällor http://www.pohjois-savo.fi/	Kuopio (FI)
30 november – 1 december 2009	Konferens: Nya metoder för utvärdering av sammanhållningspolitik: främja ansvarighet och lärande http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/evaluation2009/index_en.htm	Warszawa (PL)
7–18 december 2009	Förenta nationernas konferens om klimatförändring (COP15) http://en.cop15.dk/ http://unfccc.int/	Köpenhamn (DK)
10–12 december 2009	Svenska ordförandeskapets konferens om sammanhållningspolitik och territoriell utveckling http://www.se2009.eu/kiruna10december	Kiruna (SE)
21–22 maj 2010	Årlig konferens: Regioner för ekonomisk förändring och RegioStars-utmärkelserna 2010 http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm	Bryssel (BE)

Ta reda på mer om viktiga regionalpolitiska händelser på http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm

TALA OM VAD DU TYCKER

Panorama välkomnar dina kommentarer och synpunkter.
Ämnet för nästa nummer blir att kommunicera regionalpolitik.

Vi vill höra från dig. Berätta om lyckad kommunikation, om effektiva kommunikationsverktyg eller om mindre lyckade erfarenheter och problem du stött på när du försökt synliggöra medfinansierade projekt. Vi kommer att välja ut några synpunkter och lägga fram dem för experter på frågan i vårt nya avsnitt Felsökning. Du kan också berätta för oss om vilken aspekt av regionalpolitik som just nu tilldrar sig din uppmärksamhet. Så om du har något att säga, gör det. Kontakta oss för att ställa frågor eller säga vad du tycker om denna och andra regionalpolitiska frågor, genom att kontakta

regio-panorama@ec.europa.eu

KN-LR-09-031-SV-C

ISSN 1725-8170

© Europeiska gemenskaperna, 2009
Återgivning tillåten om källan anges.

Tryckt i Belgien

EUROPEISKA UNIONENS PUBLIKATIONSBYRÅ
L-2985 Luxembourg

Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för regionalpolitik
Enhet B.1 – Kommunikation, information och förbindelser med tredjeland
Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, BE-1040 Bryssel
Fax +32 2 29-66003
E-post: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

■ Publikationsbyrån